

VvCP
practice group

Collaborative
Practice Center

EEN HELDERE LEIDRAAD VOOR DE OVERLEGSCHEIDING

VvCP
practice group

Collaborative
Practice Center

Een heldere leidraad voor de overlegscheiding

Deze leidraad vindt zijn oorsprong in het boek *A Clear and Easy Guide to Collaborative Divorce* van Jeremy S. Gaies Psy.D. en is met instemming van de auteur door leden van de practice group Collaborative Practice Center vertaald en waar nodig bewerkt naar de Nederlandse praktijk rondom collaborative divorce, de overlegscheiding. Het originele boek is te bestellen bij Amazon via de volgende link: <https://amzn.to/2l4o1B8>.

Inhoud

Deel 1 Verder kijken dan de traditionele scheiding	1
Hoe moet een echtscheiding er eigenlijk uitzien?	1
Wat is er mis met de traditionele scheiding?	1
Kan een traditionele echtscheiding ooit wel de juiste optie zijn?	2
Kunnen we dit zelf?	2
Hoe zit het met mediation?	3
Deel 2 Het ontdekken van de overlegscheiding (collaborative divorce)	5
Wat is overlegsgescheiden (collaborative divorce)?	5
Waar ligt de oorsprong?	5
Wat is het verschil tussen de traditionele echtscheidingsprocedure en de overlegscheiding?	6
Wat is er anders dan bij een coöperatieve echtscheiding?	6
Wat maakt het transparant?	7
Is privacy meer gewaarborgd dan bij een procedure?	8
Wie neemt de beslissingen?	8
Hoe worden de wettelijke regels ten aanzien van echtscheidingen toegepast?	9
Zijn er andere voordelen?	10
Zijn er nadelen?	11
Deel 3 Aan de slag	12
Hoe vind ik een overlegsgescheidingsadvocaat?	12
Wat kan ik verwachten van de bespreking bij de advocaat?	12
Welke opties zijn er?	13
Welk model past bij ons?	14
Wat is een team in een overlegsgescheiding?	14
Waarom een multidisciplinair team gebruiken?	15
Waarom worden alleen voornamen gebruikt?	15

Deel 4 Ontmoet de rest van het team	17
Wat zijn de taken van de financieel deskundige?	17
Wat is de rol van de neutrale coach?	17
Wat is de rol van de coach in het Twee Coaches Model?	18
Zijn coaches noodzakelijk voor de overlegbenadering?	19
Wie kiest de coach en de financieel deskundige?	19
Wat is een kindspecialist?	20
Wat is een overleg-assistent?	21
Moeten de professionals specifiek worden opgeleid voor overlegscheidingen?	21
Aan welke normen moet de professional voldoen?	22
Deel 5 Hoe werkt het?	23
Wat zijn de eerste stappen bij een overlegscheiding?	23
Wat is een overeenkomst van opdracht of dienstverlening?	24
Wat is een deelnemersovereenkomst?	24
Welke vragen kan ik van de coach verwachten?	25
Wat gebeurt er nog meer tijdens de intake met de coach?	25
Waarom zijn er zoveel documenten?	26
Deel 6 Samenwerken als een team	27
Wat is een teammeeting?	27
Waarom zijn alle deelnemers in een ruimte bij elkaar?	27
Wat gebeurt er tijdens de eerste teammeeting?	28
Waarom doet mijn advocaat zo aardig tegen mijn echtgenoot?	29
Wat als ik ga huilen of boos word tijdens het overleg?	29
Wat wordt bedoeld met onderhandelen op basis van belangen?	30
Kunnen we niet gewoon zelf onderhandelen?	30
Wat is een nabespreking?	31

Deel 7 Afspraken maken	33
Hoe worden ouderschapsproblemen aangepakt?	33
Wat houdt een ouderschapsplan in?	33
Wat is een huwelijksvermogensopstelling?	34
Wat gebeurt er als ik de financiële zaken niet begrijp?	35
Wat bedoelen we met opties inventariseren?	35
Welke problemen kunnen zich voordoen?	36
Hoe komt ons echtscheidingsconvenant tot stand?	37
Wat is een afsluitende teammeeting?	38
Deel 8 Betaalbaar maken	39
Hoelang duurt een overlegscheiding?	39
Wat zijn de kosten van een overlegscheiding?	39
Wat kunnen we doen om het betaalbaar te houden?	40
Hoe kan het team ons helpen kosten te besparen?	40
Is een overlegscheiding ook mogelijk als we geen hoog inkomen of vermogen hebben?	41
Deel 9 Resultaat behalen met de overlegscheiding	43
Verzoenen sommige koppels zich tijdens het proces?	43
Wat is het slagingspercentage?	43
Wat is de tevredenheidsgraad?	44
Waar kan ik meer informatie krijgen?	44
Een paar laatste woorden	45
Over Collaborative Practice Center en haar leden	46

Deel 1

Verder kijken dan de traditionele scheiding

Hoe moet een echtscheiding er eigenlijk uitzien?

Nancy en Stan willen beiden hun huwelijk beëindigen.

Met ondersteuning van enkele professionals stellen ze samen een eerste opzet op voor de verdeling van hun bezittingen en een regeling voor de alimentatie. Met de informatie van een pedagoog maken ze een ouderschapsplan. Met de steun van een advocaat stellen ze een concept-convenant op en ondertekenen dat. Bij dit punt aanbeland omhelzen ze elkaar. Een paar weken later wordt door de rechtbank de overeenkomst bevestigd en is daarna de echtscheiding definitief.

Als we naar hun echtscheiding kijken hebben Nancy en Stan op vriendschappelijke manier rekening gehouden met hun wederzijdse belangen. Ze zijn een co-ouderschapregeling overeengekomen. Ze blijven ook samen eigenaar van een kleine onderneming en ze ondersteunen waar nodig elkaar in de exploitatie daarvan.

Er is geen sprake van venijn, er zijn geen conflicten van begin tot eind en er is geen sprake van een juridische procedure.

We weten natuurlijk wel dat zo'n scheiding zoals hier beschreven niet echt normaal is. Maar zo zou een scheiding er eigenlijk wel uit moeten zien. Het goede nieuws is dat een scheiding er zo in de praktijk echt uit kan zien als de partners samen kiezen voor een overlegscheiding.

Natuurlijk kunnen wij niet garanderen dat dit voor iedereen geldt, maar wij kunnen je wel verzekeren dat het realistisch is. Het gebeurt zo op deze manier iedere dag wel ergens op de wereld.

Wat is er mis met de traditionele scheiding?

Laten we eerst eens kijken wat er gebeurt in een traditionele echtscheiding voor we verder gaan.

Een advocaat dient een echtscheidingsverzoek in dat een formele scheidingsprocedure bij de rechtbank inleidt. Iedere advocaat verzamelt informatie die nodig is. Als die niet wordt verstrekt dan kan er worden geprocedeerd om die stukken te verkrijgen. Er volgt een mondelinge behandeling op de rechtbank, waarbij partijen elkaar vaak verwijten maken en beschuldigingen over en weer uiten. Advocaten sturen elkaar over en weer brieven, vaak met aannames en verwijten. Iedere partij zoekt deskundige hulp om hun stellingen te onderbouwen. De kosten lopen op tot grote hoogte. Het proces verloopt traag, het kan soms wel een of twee jaar duren.

Om eerlijk te zijn, zijn er natuurlijk wel echtscheidingsprocedures die minder vijandig zijn dan deze. Als beide partijen advocaten vragen die van nature geneigd zijn om samen te werken, dan kan het proces minder destructief zijn. Maar ook al werken ze samen, dan is er nog steeds sprake van een formele scheidingsprocedure. De advocaten worden nog steeds beschouwd als tegenstanders en de partijen als 'partij' en 'wederpartij', terwijl de kinderen ook nog vaak gebruikt worden als onderhandelingsobject om een betere regeling te forceren. De advocaten zullen nog steeds druk uitoefenen om alle informatie los te krijgen en ze zijn nog steeds aangewezen op de juridische stappen in de procedure. De onderhandelingen worden niet rechtstreeks tussen partijen gevoerd, maar nog steeds tussen de advocaten. De zittingen op de rechtbank zijn vaak frustrerend. De procedure is vaak contraproductief en erg duur. Helaas komt dit nog steeds vaak voor. Procederen geeft veel stress en het vergiftigt de verstandhouding tussen de ex-partners. Het beschadigt ook de overige leden van het gezin.

De procedure is erg inefficiënt, er is eigenlijk veel mis met zo'n proces als het gaat om de ontbinding van een huwelijksrelatie.

Kan een traditionele echtscheiding ooit wel de juiste optie zijn?

Ondanks alle negatieve aspecten kan een traditionele echtscheidingsprocedure soms wel de enige goede optie zijn.

Bijvoorbeeld in een geval waarbij een van partijen erg agressief is. Dan kan een procedure noodzakelijk zijn om de veiligheid van de andere partij en van de kinderen te waarborgen. Ook als een van partijen ernstige psychische problemen heeft en een behandeling weigert kan het nodig zijn om de zaak aan de rechtbank voor te leggen. Ook als een van partijen grote sommen geld achterhoudt of verzwijgt of financiële informatie wegmoffelt, dan kan een procedure noodzakelijk zijn.

Deze situaties komen niet zo vaak voor. De meeste stellen hoeven deze weg van de procedure niet te bewandelen om hun geschillen opgelost te krijgen. Soms kan een procedure dus noodzakelijk zijn, maar voor de meeste stellen is dat niet de beste oplossing.

Als je in het eerste gesprek met je advocaat informeert naar de voor- en nadelen van een procedure zou je eigenlijk ook moeten informeren naar de voor- en nadelen van een overlegscheiding (collaborative divorce) en de andere manieren van scheiden. Wees je ervan bewust dat veel advocaten de mogelijkheid van een overlegscheiding niet zullen noemen, terwijl advocaten die getraind zijn in deze methode dat zeker wel zullen doen. Er zijn ook advocaten die zelfs niet bekend zijn met deze vorm van scheiden en de vele voordelen die de overlegscheiding biedt.

Kunnen we dit zelf?

Een alternatief voor een traditionele procedure is dat jij en je partner een overeenkomst uitwerken zonder advocaten daarbij te betrekken.

Technisch gezien is dat op zich een echtscheiding maar in de volksmond noemen we dat een 'keukentafel'-echtscheiding. Jij en je partner beslissen hoe jullie je bezittingen verdelen, hoeveel tijd ieder besteedt aan de kinderen en hoe jullie andere financiële regelingen treffen. Jullie vragen een advocaat de overeenkomst bij de rechtbank in te dienen. Na een paar weken ontvang je de beschikking en na inschrijving daarvan bij de burgerlijke stand ben je klaar.

Voor sommige gezinnen is dat bereikbaar. Voor veel anderen echter zijn er goede redenen om het niet zelf en alleen te doen.

De meeste mensen maken voor het eerst een echtscheiding mee. Zij hebben geen kennis over hoe het rechtssysteem in elkaar zit. Alleen op je zelf vertrouwen is moeilijk, stressvol en riskant. Juridische en financiële zaken kunnen erg complex zijn en vergissingen kunnen vergaande consequenties hebben. Daarom is het zinvol om op zijn minst een advocaat te raadplegen, ook al kies je ervoor om die uiteindelijk niet aan te houden.

Het kan ook zo zijn dat het speelveld zich niet voor een 'doe het zelf'-oplossing leent. De ene echtgenoot kan meer kennis hebben van de wet of de financiën van een gezin dan de andere. Een agressieve partner kan intimiderend zijn en de meer passieve partner op die manier laten instemmen met zaken om zo een positieve relatie in het belang van de kinderen te behouden. Een advocaat helpt het speelveld gelijkwaardiger te krijgen of te houden.

Dus het antwoord op de vraag: "Kunnen we dit zelf?" is: "Ja, je kunt het zelf doen", maar in de meeste situaties is het de moeite waard om juridische begeleiding te krijgen.

Hoe zit het met mediation?

Mediation – een stap verder dan de 'doe het zelf'-echtscheiding – is een ander alternatief. Een daarin getrainde en onpartijdige professional begeleidt partijen totdat er een overeenkomst is bereikt. Als mediators geloven wij erg in deze optie voor sommige gezinnen. Echter, die optie heeft een paar beperkingen.

Mediation wordt vaak ingezet nadat de procedure al is aangespannen. In die zaken is het geen vervanging maar meer een omleiding. Er kan volledige overeenstemming wordt bereikt, maar als dat niet lukt en de mediation met een impasse eindigt, beslist de rechter alsnog.

Bovendien is mediation dan meer een eenmalige bijeenkomst in plaats van een proces, dus er is minder tijd om zorgvuldig tot besluiten te komen en alle emoties aandacht te geven. Deze bijeenkomst kan een marathonsessie zijn die de hele dag in beslag neemt en ook nog 's avonds doorgaat. Vaak tekent een echtgenoot een overeenkomst dan niet zozeer omdat het de beste beschikbare uitkomst is maar alleen om een einde te maken aan de hele beproeving. Achteraf kan spijt volgen.

Het succes van mediation hangt ook af van de vaardigheden van de mediator. Bij een goede mediator is overeenstemming zeker haalbaar. Maar als de mediator niet zo goed is, dan wordt het bereiken van een overeenkomst minder waarschijnlijk. In het slechtste geval kunnen alle inspanningen voor niks zijn en blijft een regeling uit.

Mediation bij echtscheiding kan ook door de vorm van het proces tekortschieten in het voorlichten van mensen over de gevolgen van hun keuzes. Mediators hebben wel de plicht om te informeren maar ze kunnen/mogen geen advies geven over de wet, financiën of al dan geen co-ouderschap. Het resultaat is dan dat belangrijke beslissingen genomen worden zonder die individuele begeleiding die anders tot een gunstigere overeenkomst zou kunnen leiden.

Deel 2

Het ontdekken van de overlegscheiding (collaborative divorce)

Wat is overlegscheiden (collaborative divorce)?

De overlegscheiding (collaborative divorce) is een methode die een scheidingsprocedure bij de rechter voorkomt. Het is dus een alternatief voor een procedure bij de rechtbank en voor mediation. De overlegscheiding kent verschillende varianten maar wordt gekenmerkt door drie vaste spelregels:

1. Iedere cliënt moet worden bijgestaan door een eigen advocaat, terwijl je er bij mediation voor kunt kiezen om geen advocaat te nemen. Bij een overlegscheiding is die keuze er niet en is inschakeling van een advocaat verplicht;
2. Bij het uiteenvallen van een overlegscheiding kunnen de betrokken advocaten hun cliënten niet langer vertegenwoordigen. Dit voorkomt dat advocaten later gebruik kunnen maken van vergaarde kennis in het overlegscheidingsproces. Het bevordert ook de betrokkenheid en de inzet van het team om de overlegscheiding succesvol af te ronden;
3. Alle betrokken partijen tekenen een deelnemersovereenkomst. Hierin staan de structuur en projectmatige aanpak van de overlegscheiding beschreven.

Er is geen speelruimte voor deze drie spelregels. Zijn alle drie deze elementen aanwezig dan is sprake van een overlegscheiding. Ontbreekt er één dan spreken we niet van een overlegscheiding. Met deze drie essentiële spelregels kan niet worden gemarchandeerd.

Waar ligt de oorsprong?

De overlegscheiding is klein begonnen. Het idee komt van een 'out-of-the-box'-denker in Minnesota.

In februari 1990 schreef een advocaat, genaamd Stuart 'Stu' Webb, een brief aan een rechter waarin hij een nieuwe manier van scheiden beschreef. Het ging om een werkwijze waarbij de advocaten van partijen samenwerken om in overleg met alle betrokkenen hun scheiding te regelen. Hij noemde dit proces het 'Collaborative-Law Model' en dit was de start van de overlegscheiding.

Het concept is daarna verfijnd en verder uitgewerkt door innovatieve, oplossingsgerichte professionals in de Verenigde Staten, Canada, Australië en Europa. Verschillende modellen en werkvormen zijn ontwikkeld maar allemaal delen ze de drie uitgangspunten die het tot een overlegscheiding maken. En allemaal vinden ze hun oorsprong in één simpele brief die een wezenlijke andere aanpak beschrijft.

Vanaf het prille begin is de overlegscheiding in brede kring opgepakt. De unieke aanpak is inmiddels mondiaal omarmd en wordt ook al ingezet in andere deelgebieden van het familierecht, bijvoorbeeld bij gesprekken over huwelijksvoorwaarden (prenuptial mediation) of vaderschapskwesties. Ook in andere rechtsgebieden zoals erfrecht (de afwikkeling van een nalatenschap), arbeids- en ondernemingsrecht en estate planning heeft de collaborative methode haar intrede gedaan.

Wat is het verschil tussen de traditionele echtscheidingsprocedure en de overlegscheiding?

Er zijn diverse verschillen, maar het belangrijkste verschil is dat er geen sprake is van 'winnen' of 'verliezen' van een procedure. In plaats daarvan wordt in een overlegscheiding ervan uitgegaan dat jullie als partners een gezamenlijk geschil hebben. Het gaat erom dat dat geschil wordt opgelost.

Een voorbeeld: jullie gezamenlijk inkomen is nu € 80.000 per jaar. Wanneer je na de echtscheiding apart gaat wonen, is een totaalinkomen van € 90.000 nodig. Omdat er dus onvoldoende inkomen in de toekomst zal zijn, zal onderzocht moeten worden hoe dit probleem kan worden opgelost, bijvoorbeeld door ander inkomen te genereren, besparen op bepaalde kosten, betalen van minder belasting of vermogen te gelde maken.

In een procedure bij de rechter kunnen deze oplossingen niet worden onderzocht omdat de procedure zich daar niet voor leent. De mogelijkheden van de rechter zijn daartoe te beperkt.

De rechter geeft een oplossing voor het directe probleem, waarmee partijen echter niet zijn geholpen, omdat het hiervoor geschetste probleem van het inkomenstekort na echtscheiding in bredere zin niet wordt opgelost.

Een ander groot verschil is dat partijen in een overlegscheiding zelf de regie hebben. Iedere beslissing wordt door jou en je partner gezamenlijk genomen. Niet door je advocaat/adviseur of de rechter.

Deze manier van werken versterkt jullie zelfvertrouwen, omdat jullie beiden beslissen over de financiën, de kinderen en alle andere belangrijke aspecten van jullie (toekomstige) leven.

Ten slotte is de overlegscheiding een transparant proces, de privacy is gewaarborgd, het is efficiënter en houdt meer rekening met het gehele gezin. Tijdens een procedure is hiervan geen sprake.

Wat is er anders dan bij een coöperatieve echtscheiding?

Een fundamentele regel van de overlegscheiding is dat als een van de echtgenoten het proces verlaat en naar de rechter stapt, beide advocaten zich moeten terugtrekken. Sommige stellen vragen of ze deze regel kunnen weglaten. Het antwoord is nadrukkelijk: nee. Een scheiding is geen overlegscheiding zonder die uitdrukkelijke afspraak.

Echtparen kunnen ook een coöperatieve echtscheiding nastreven, wat een minder destructieve versie van de traditionele echtscheiding is.

Er zijn verschillende positieve elementen om op te merken. Ten eerste maakt een coöperatieve echtscheiding gebruik van advocaten die op het bereiken van overeenstemming zijn gericht, dus die aanpak is niet zo vijandig als in traditionele juridische geschillen.

De advocaten kunnen gebruikmaken van elementen die passen bij een collaborative vorm van samenwerking zoals het gezamenlijk gebruik van andere professionals, waardoor niet elke echtgenoot een aparte deskundige hoeft in te huren.

En een groot verkoopargument voor sommigen is dat zelfs als het overleg mislukt en de inmenging van de rechtbank noodzakelijk wordt, ze vrij zijn om met dezelfde advocaat te blijven werken.

Maar er zijn twee grote verschillen tussen een coöperatieve echtscheiding en de overlegscheiding. Ten eerste is bij een coöperatieve echtscheiding nog steeds sprake van procederen, dus formele gerechtelijke procedures maken er deel van uit. De toon kan anders zijn, maar het formele kader is hetzelfde.

Ten tweede, coöperatieve echtscheidingen offeren de diskwalificatie-regel op en de daarbij behorende voordelen op. Dus een coöperatieve echtscheiding mist het vertrouwen, de transparantie en het gedeelde gevoel van doelgerichtheid dat bij een overlegscheiding voor alle betrokken professionals vanzelfsprekend is bij hun multidisciplinaire samenwerking.

Wat maakt het transparant?

Aan het prille begin van een overlegscheiding spreken beide echtgenoten af alle financiële informatie te zullen delen. Ze verklaren schriftelijk dat ze geen vermogen (bezittingen of schulden) zullen achterhouden. Het echtpaar verstrekt alle benodigde gegevens, waaronder bank- en hypotheek-afschriften, kopieën van aktes, schuldbewijzen, jaaropgaven, zakelijke bescheiden, taxatierapporten en overig papierwerk. In de meeste gevallen worden deze documenten door een financieel deskundige verzameld. De financieel deskundige verstrekt vervolgens een overzicht van de gegevens aan het echtpaar en hun advocaten.

Alle financiële feiten zijn dan bekend. Dat maakt de aanpak van de overlegscheiding dus transparant. En dát maakt echt het verschil; transparantie scheidt vertrouwen en dit vertrouwen helpt het echtpaar om tot een overeenkomst te komen.

Transparantie bespaart ook tijd en geld. Wanneer alle documenten vrijwillig worden afgestaan, hoeft er geen ruzie over het verkrijgen hiervan te worden gemaakt. Het houdt ook in dat het proces niet gedurende langere tijden wordt opgeschort. Veel inspanningen en geld worden in een gerechtelijke procedure verspild aan het boven tafel krijgen van financiële documenten, maar dat geldt niet bij een overlegscheiding.

Kan één van de echtgenoten de regels overtreden en dingen proberen achter te houden? Ja, maar er zijn maatregelen om je hiertegen te beschermen. De financieel deskundige kan bijvoorbeeld vragen stellen die tot bekendmaking leiden, en in de uiteindelijke overeenkomst kan worden vastgelegd dat het weglaten van informatie gevolgen heeft. Als je echter vindt dat je partner volledig onbetrouwbaar is, is deze aanpak wellicht niet geschikt voor jou. Voor een overlegscheiding is een redelijke mate van vertrouwen binnen jullie relatie nodig.

Is privacy meer gewaarborgd dan bij een procedure?

Bij een overlegscheiding is er meer vertrouwelijkheid en privacy dan in een gerechtelijke procedure. Overleg vindt achter gesloten deuren plaats. Alle betrokkenen verklaren schriftelijk dat zij zich aan het principe van vertrouwelijkheid en privacy zullen houden en het hele team houdt in de gaten dat aan dit uitgangspunt wordt voldaan. Daarnaast worden de gegevens die uiteindelijk bij de rechtbank moeten worden ingediend tot een minimum beperkt.

De informatie die in een procedure moet worden uitgewisseld is in beginsel niet zomaar voor iedereen toegankelijk maar met een beetje naspeuringen wel te achterhalen. Sommige stellen willen niet dat bekend wordt dat ze aan het scheiden zijn of wat de inhoud is van de afspraken die ze in het kader van hun scheiding hebben gemaakt. Laat staan van alle negatieve uitlatingen die in een procedure helaas vaak wel in de stukken voorkomen. Ze willen graag vermijden dat de pers erachter komt dat ze aan het scheiden zijn en dat hun vermogenspositie of alimentatieregelingen in de openbaarheid komen.

Daarom is een overlegscheiding een goede manier om je privacy te beschermen. Bijvoorbeeld wanneer je familievermogen, je baan, carrière of bedrijf op het spel staat, je een relatie met een collega hebt of er andere persoonlijke problemen spelen, dan zijn je gegevens veiliger in een overlegscheiding. Wanneer je zeer persoonlijke of gênante details over je verleden wilt beschermen, is dat met dit proces mogelijk. Wanneer een van de echtgenoten een bekend of beroemd persoon is, is dat zelfs nog belangrijker. Ten slotte geven vermogende families er vaak de voorkeur aan om hun financiën vertrouwelijk te houden. Om al die redenen heeft deze aanpak grote voordelen ten opzichte van een procedure.

Wie neemt de beslissingen?

Jij en je partner zijn de enige personen die de beslissingen nemen in een overlegscheiding. Er zijn geen uitzonderingen op deze regel en dat is een belangrijk uitgangspunt. Het betekent dat jullie altijd zelf de regie hebben en houden over jullie eigen beslissingen.

In een overlegscheiding neemt de rechter geen beslissingen, simpelweg omdat er geen rechter bij de zaak betrokken wordt. Het traject is er immers op gericht om in gezamenlijk overleg tot afspraken te komen. De bij het project betrokken professionals nemen evenmin beslissingen voor jou en je partner. Jij en je partner kunnen immers samen het beste beslissen hoe de financiële afwikkeling van de scheiding moet plaatsvinden, dat hoeft niemand van bovenaf aan jullie op te leggen. En als het gaat om beslissingen ten aanzien van de kinderen: niemand kent jullie kinderen beter dan jullie zelf en jullie

weten zelf dus het beste wat zij nodig hebben en welke regeling voor de situatie na de scheiding het meest in hun belang is.

Dat neemt niet weg dat het vaak om moeilijke beslissingen gaat, waarbij je steun en advies van deskundigen nodig hebt. Het is dan ook de taak van de professionals om jullie in het besluitvormingsproces te adviseren en te ondersteunen. Het team zet de structuur van het traject uit en leidt jullie door de verschillende stappen daarvan. Verder ondersteunt het team jullie bij het zoeken naar en het onderzoeken van de diverse opties om tot een gedegen financiële afwikkeling en tot goede afspraken ten aanzien van de kinderen te komen. Het team draagt er vervolgens zorg voor dat de afspraken, die jullie samen hebben gemaakt, op de juiste wijze schriftelijk worden vastgelegd in een ouderschapsplan en in een echtscheidingsconvenant. Maar voor elke stap in het traject geldt dat uiteindelijk de beslissingen worden genomen door jou en je partner.

Het kiezen voor een overlegscheiding kun je vergelijken met het huren van een jacht met bemanning: degene die de boot huurt, bepaalt in welke richting gevaren wordt, welk tempo wordt aangehouden en hoe lang de reis duurt. De bemanning beschikt over de benodigde deskundigheid om de reis veilig te laten verlopen en geeft adviezen en waarschuwingen aan degene die hen ingehuurd heeft. Op dezelfde manier kiezen jij en je partner in een overlegscheiding de te behalen doelen, alsook de route om die doelen te bereiken en het tempo waarin dat gebeurt. Jullie zijn de beslissers van het begin tot het eind, maar je wordt van start tot finish ondersteund en begeleid door het team.

Hoe worden de wettelijke regels ten aanzien van echtscheidingen toegepast?

Scheiden is in principe een juridische aangelegenheid. De keuze voor het te volgen scheidingstraject (overlegscheidings- c.q. mediationtraject versus traditionele echtscheidingsprocedure) bepaalt mede hoe de wettelijke regels worden toegepast. Een groot voordeel van de overlegscheiding ten opzichte van de traditionele echtscheidingsprocedure bij de rechtbank is dat het scala aan mogelijke oplossingen niet wordt beperkt door de wet- en regelgeving. In een gerechtelijke procedure is dat wel het geval: de rechtbank is bij het nemen van beslissingen met handen en voeten gebonden aan de wettelijke regels. Omdat dat in een overlegscheiding niet het geval is, is het mogelijk om allerlei creatieve oplossingen te bedenken en te onderzoeken, toegespitst op jullie specifieke situatie.

In een traditionele procedure bij de rechtbank zijn er doorgaans twee oplossingsrichtingen mogelijk: ófwel de rechtbank neemt een beslissing die gebaseerd is op de wet, ófwel de twee partijen komen tot een schikking, die veelal gebaseerd is op de verwachtingen van de beide advocaten over de uitspraak van de rechter indien zij er samen niet uitkomen. In beide situaties zijn de mogelijkheden beperkt. Een vermogensbestanddeel waarover onenigheid bestaat, kan misschien bij helfte verdeeld worden, maar veel inventiever dan dat kan de rechtbank niet worden. En als het gaat om de vraag hoe de ouders de zorg voor hun kinderen na de scheiding verdelen, is de rechtbank doorgaans ook geneigd om in vaste kaders en richtlijnen te denken. Een overlegscheiding biedt de mogelijkheid om buiten die kaders te denken.

De vermogensbestanddelen kunnen in principe verdeeld c.q. verrekend worden op de wijze die jij en je partner voor jullie situatie, rekening houdend met jullie beider belangen, het beste vinden. Uiteraard dient daarbij wél rekening te worden gehouden met, bijvoorbeeld, de fiscale gevolgen van jullie keuzes. Het ligt op de weg van de professionals om jullie daarin gedegen te adviseren.

In een overlegscheiding kun je ook een ouderschapsplan opstellen dat afwijkt van standaardregelingen en dat past bij jullie specifieke situatie en met name bij de behoeften van jullie kinderen. Zo lang jij en je partner het er maar over eens zijn, is bijna elke regeling mogelijk.

Jouw advocaat zal je gedurende het traject uitleggen hoe de wettelijke regels luiden, zodat voor ieder duidelijk is wat je juridische positie is, wat je rechten en je plichten zijn. Daarbij kan het nuttig zijn om te onderzoeken wat de uitkomst zou kunnen zijn in een gerechtelijke procedure. In een overlegscheiding is de wetgeving echter meer een startpunt dan een eindpunt en dat kan een belangrijk verschil zijn waar het gaat om het vinden van oplossingen die bij jullie gezin passen.

Zijn er andere voordelen?

Ja, de lijst gaat verder! In aanvulling op alle voordelen die al zijn genoemd zijn er nog andere voordelen die de moeite waard zijn om te worden vermeld.

Ten eerste, een overlegscheiding is goed voor het behouden van de familieband. Relaties blijven in stand: de relatie tussen de ouders en de kinderen, de relatie tussen gescheiden ouders met een co-ouderschap en met grootouders, andere familie en vrienden van de familie.

Het bevordert een gezond co-ouderschap door te leren hoe je de behoefte van je kind boven alles stelt. De aanpak zorgt voor een op maat gemaakt ouderschapsplan dat beter bij je gezin past dan hetgeen een rechter zou kunnen vaststellen.

Ten tweede, een overlegscheiding is minder stressvol dan een scheiding middels een procedure bij de rechtbank. Je vermijdt veel negatieve effecten zoals een formele houding naar elkaar toe, het verzoeken tot het overleggen van documenten, onredelijke vertragingen wanneer een datum voor een zitting gepland dient te worden, de zittingen zelf en het gespannen afwachten wat een rechter uiteindelijk zal beslissen. Natuurlijk zal niemand een scheiding als stressvrij bestempelen maar een overlegscheiding is met zekerheid minder vervelend dan een scheidingsprocedure bij de rechtbank.

Een derde voordeel is dat een overlegscheiding ook op financieel vlak tot optimalisatie kan leiden. Er zijn allerlei verschillende creatieve overeenkomsten mogelijk, die door een rechtbank niet vastgesteld kunnen worden. Bij een overlegscheiding kun je komen tot een ook op fiscaal vlak voor beide partijen meest optimale oplossing.

Zijn er nadelen?

Geen enkele aanpak is natuurlijk perfect. Een overlegscheiding heeft vele mooie voordelen, maar ook een paar nadelen.

Ten eerste is de overlegscheiding niet voor iedereen geschikt. Als een echtgenoot bedreigend, controlerend en gewelddadig is, of als een echtgenoot een psychische stoornis heeft en niet in staat is om de realiteit onder ogen te zien, dan dien je voor een andere aanpak te kiezen.

Daarnaast is niet voor elke stap een advocaat nodig. Als een echtpaar een scheiding van tafel en bed wenst of misschien één mediationgesprek om tot overeenstemming te komen, dan is een overlegscheiding niet nodig. Er zijn dan makkelijkere en goedkopere alternatieven.

Bij de aanpak middels een overlegscheiding wordt van je verwacht dat je samenwerkt met je partner. Als je niet met elkaar wilt praten of niet met elkaar in dezelfde kamer kunt zijn, dan heeft deze aanpak beperkingen. Zelfs als je niet met elkaar in gesprek wilt, kun je opteren voor een overlegscheiding. Echter, als je kiest voor geen overleg of contact dan vertraagt het de scheiding en brengt het meer kosten met zich mee.

Een overlegscheiding is niet goedkoop en dat is een nadeel. Aan de andere kant is het meestal wel goedkoper van een scheiding middels een procedure bij de rechtbank.

Het grootste nadeel is dat je je advocaat verliest als een van de partners de overlegscheiding beëindigt en zelf met een (nieuwe) advocaat een procedure start. Deze belangrijke regel hoort bij deze aanpak. Als je grote twijfels hebt of je met een overlegscheiding samen tot overeenstemming komt, dan moet je dit nadeel serieus afwegen.

Deel 3

Aan de slag

Hoe vind ik een overlegscheidingsadvocaat?

Het is vrij makkelijk om een advocaat te vinden die gespecialiseerd is in een overlegscheiding. Veel gespecialiseerde advocaten zijn groot voorstander van de collaborative methode. Ze verwelkomen geïnteresseerde cliënten omdat ze geloven in de aanpak en de voordelen voor de echtparen en hun familie. Sommige advocaten wijden hun gehele praktijk aan overlegscheidingen.

Een optie is om met Google te zoeken naar advocaten die overlegscheidingen doen. De meeste advocaten zijn lid van de Vereniging van Collaborative Professionals (VvCP). Je kunt op de site www.overlegscheiden.com of www.vvcp.nl kijken voor een advocaat bij jou in de buurt.

Een andere optie is om contact te zoeken met een lokaal netwerk van advocaten gespecialiseerd in overlegscheidingen. De meeste regio's hebben zo'n netwerk, bijvoorbeeld het Collaborative Practice Center (www.collaborativepracticecenter.nl), waarvan de leden voornamelijk in Midden-Brabant zijn gevestigd.

Ook mond-tot-mondreclame is een handige manier om een advocaat voor een overlegscheiding te vinden. Veel mensen vinden het fijn als ze een aanbeveling voor een advocaat krijgen van iemand die ze kennen, bijvoorbeeld van een familielid of een vriend(in). Je kunt ook aanbevelingen vragen aan andere professionals die vaak met advocaten samenwerken. Misschien ken je een advocaat die gespecialiseerd is in bouwrecht, die misschien een collega heeft die gespecialiseerd is in overlegscheiding.

Onthoud dat niet alle advocaten hetzelfde zijn. Het loont de moeite om een aantal advocaten te benaderen voordat je een beslissing neemt. Je doel is namelijk om een professional te vinden die kundig en ervaren is én waar je een klik mee hebt. Iemand die begrijpt wat je nodig hebt en bereid is hiervoor te gaan middels een overlegscheiding.

Wat kan ik verwachten van de bespreking bij de advocaat?

Je advocaat zal je tijdens de eerste afspraak een aantal vragen stellen om een goed beeld te krijgen van de zaak. Hij of zij zal beginnen met vragen te stellen over je achtergrond, zoals de duur van jullie huwelijk, de reden van de relatiebreuk, hoe jullie woonsituatie eruitziet en of jullie kinderen hebben. De advocaat zal je ook vragen stellen over jullie financiële situatie. Denk daarbij aan de vraag of jullie huwelijkse voorwaarden hebben gemaakt, wat jij en je partner verdienen en hoe jullie vermogenspositie eruitziet. De advocaat kan ook vragen naar de zorgen die je hebt en naar je wensen en behoeften voor de toekomst.

Naar aanleiding van de antwoorden op deze vragen zal de advocaat de voor- en nadelen van een overlegscheiding met je bespreken. Samen kun je bekijken of een overlegscheiding bij jou en bij jouw situatie past. Je kunt natuurlijk ook vragen naar alternatieven of eventuele twijfels over een overlegscheiding met je advocaat bespreken.

De advocaat zal je ook iets vertellen over de voorwaarden waaronder hij of zij werkt en over de kosten van zijn of haar dienstverlening. De meeste advocaten brengen hun werkzaamheden op uurbasis in rekening tegen een vooraf met jou afgesproken uurtarief.

De advocaat zal de met jou gemaakte financiële afspraken vastleggen in een opdrachtbevestiging. Doorgaans worden in deze opdrachtbevestiging ook de algemene voorwaarden van de advocaat van toepassing verklaard. Tevens zal de advocaat vragen naar een geldig legitimatiebewijs en zal hij of zij een aantal gegevens daarvan noteren. Hij of zij is daartoe verplicht op grond van de wet. De advocaat mag geen kopie maken van je legitimatiebewijs.

Na afloop van de eerste bespreking kan de advocaat je 'huiswerk' meegeven. Dit kan bijvoorbeeld bestaan uit checklists met informatie die hij of zij van je nodig heeft om je goed te kunnen adviseren.

Welke opties zijn er?

Er zijn meerdere manieren om een overlegscheiding uit te voeren. De eerste manier is het 'Uitsluitend Advocaten Model'. In dit model hebben beide echtgenoten hun eigen advocaat. Eventueel kunnen andere professionals worden ingeschakeld, bijvoorbeeld om te adviseren over de waarde van een onderneming of over fiscale aspecten, maar deze professionals worden geen teamleden. Het overlegscheidingsteam bestaat in dit geval dus enkel uit de echtgenoten en hun advocaten.

Dan zijn er nog twee modellen waar coaches bij betrokken zijn. Het 'Neutrale Coach Model' voegt aan het team van echtgenoten en advocaten een onpartijdige gedragsdeskundige toe. Dat kan een psycholoog zijn, een systeemtherapeut, een relatietherapeut of een andere gedragsdeskundige. Deze coach begeleidt de gesprekken en helpt de echtgenoten bij hun communicatie en bij het gezamenlijke ouderschap. In het 'Twee Coaches Model' hebben beide echtgenoten een eigen coach. Deze steunen de echtgenoten bij het omvormen van hun relatie van (ex-)partners naar ouders.

In zowel het Neutrale Coach Model als in het Twee Coaches Model kan er tevens sprake zijn van een neutrale financieel deskundige die de echtgenoten helpt bij de financiële afwikkeling van de scheiding. In sommige gevallen wordt ook nog een specialist op het gebied van kinderen en scheiding toegevoegd aan het team, om op die manier de stem van de kinderen te laten horen.

Het vierde model is het zogenaamde 'Lego Model'. Dit wordt zo genoemd omdat dit model stukje voor stukje wordt opgebouwd. Elke echtgenoot heeft een eigen advocaat, maar de advocaten voegen de professionals toe die behulpzaam kunnen zijn voor het gezin in de betreffende fase van het proces. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat de advocaten een financieel deskundige inschakelen, ook wanneer er geen sprake is van een coach, of andersom.

Natuurlijk zijn er altijd andere modellen mogelijk. Overlegscheidingsprofessionals zoeken altijd naar de beste oplossing voor het betreffende gezin om op die manier maatwerk te kunnen leveren.

Welk model past bij ons?

Het juiste overlegscheidingsmodel hangt af van de behoefte van de betrokkenen. In relatief eenvoudige situaties kan het Uitsluitend Advocaten Model een goede keuze zijn. Als er echter sprake is van hevige emoties of moeilijkheden op het ouderschapsvlak, is het aan te raden om in ieder geval een coach in het proces te betrekken en indien nodig ook een kindspecialist aan het team toe te voegen. Wanneer de financiële situatie gecompliceerd is, is het verstandig om daarnaast een neutrale financieel deskundige in te schakelen. Soms is de inschakeling van een coach en/of een financieel deskundige een voorwaarde van de advocaten voor het overlegscheidingstraject.

Of je kiest voor één of twee coaches (Neutrale Coach Model of Twee Coaches Model) hangt af van de complexiteit van jullie scheiding. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van ernstige psychische problematiek bij een van de partners, kan het prettig zijn dat beide partners een eigen coach hebben.

Het 'Lego model' kan met name vanuit financieel oogpunt interessant zijn. Het op het juiste moment inschakelen van een financieel deskundige kan bijvoorbeeld werk uit handen nemen van de advocaten, waardoor jullie kosten besparen.

Je advocaat kan je meer vertellen over de verschillende mogelijkheden en je helpen een juiste keuze te maken.

Wat is een team in een overlegscheiding?

Ongeacht welk model van de overlegscheiding je kiest, de betrokken professionals gaan samen met jou en jouw partner een geïntegreerd team vormen. Jullie team van professionals is de werkgroep die zich inzet om jullie te helpen een complete en wederzijds aanvaardbare definitieve overeenkomst te bereiken.

In het basismodel wordt het team gevormd door de echtgenoten, hun advocaten en een coach. Wanneer een ander model wordt gekozen, maken ook andere professionals deel uit van het overlegscheidingssteam. Zo ontstaat een combinatie van multidisciplinaire deskundigen zoals financieel deskundigen en kindspecialisten. Deze teamleden blijven doorgaans gedurende het hele proces betrokken en actief.

Naast deze kernleden kunnen andere professionals bijdragen aan de inspanningen van het team. Een financieel deskundige (valuator) die de waarde van bedrijven waardeert, is daar een voorbeeld van. Een branchedeskundige die de arbeidsmogelijkheden en de verdien capaciteit van een echtgenoot beoordeelt, is een andere. Andere voorbeelden zijn makelaars, accountants, financieel en estate planners of een notaris. Al deze ondersteunende professionals dragen bij aan het proces voor een meer afgebakende periode waarin ze hun taak voltooien.

De samenstelling van het team hangt af van de behoeften van je gezin. Als jij of jouw partner bijvoorbeeld extra hulp nodig hebt/heeft bij het begrijpen van de cijfers, kan een financieel deskundige, met didactische vaardigheden, worden betrokken bij het team. Wanneer er sprake is van individuele problematiek of huiselijk geweld, kunnen coaches met expertise op dat gebied worden gezocht. Zoals bij alle onderwerpen en onderdelen die binnen de overlegscheiding aan bod komen, worden de uiteindelijke beslissingen door jullie gezamenlijk genomen, zodat jullie zelf het laatste woord hebben over wie aan jullie team wordt toegevoegd.

Waarom een multidisciplinair team gebruiken?

Wanneer een combinatie van advocaten, financieel deskundigen, coaches en kindspecialisten samenwerkt aan een overlegscheiding, wordt het team een multidisciplinair team genoemd. Voor veel echtparen zijn er grote voordelen verbonden aan het gebruik van een multidisciplinair team.

Het belangrijkste is dat zo'n team zijn collectieve knowhow toepast om creatieve oplossingen te vinden. Professionals uit verschillende disciplines (rechten, financiën, geestelijke gezondheid) brengen unieke perspectieven in voor het oplossen van problemen. Dit alleen al kan de effectiviteit van de aanpak aanzienlijk vergroten.

Een ander voordeel is dat elk lid een specifieke rol heeft, gebaseerd op de eigen expertise van die professional. Hierdoor kan ieder teamlid focussen op dat waar hij of zij het best in is. Coaches zijn bijvoorbeeld experts als het gaat om emoties; door de boosheid of angst van een echtgenoot te benoemen, bevrijdt een coach de andere professionals van deze specifieke taak. Zie het als een honkbalwedstrijd; net zoals werpers kunnen werpen en veldspelers weten hoe ze in het veld moeten spelen, zo speelt iedere professional in het samenwerkingsverband een unieke rol. Door taken op te splitsen naar vaardigheden, verloopt het hele proces soepel en efficiënt.

Er zijn ook momenten waarop een of meer teamleden apart samenwerken met een van de echtgenoten. Een advocaat kan bijvoorbeeld samenwerken met een coach om een echtgenoot te helpen die worstelt met besluitvorming, of een financieel deskundige kan telefonisch contact opnemen met de advocaten wanneer een juridische vraag opkomt in een bijeenkomst met het echtpaar.

Een multidisciplinair team kan effectief reageren op bijna elke uitdaging die zich kan voordoen in de loop van een overlegscheiding. Zo'n team lijkt ook de klanttevredenheid te vergroten. Uit enquêtes blijkt dat het gebruik van een multidisciplinair team ertoe leidt dat de echtgenoten tevredener zijn met ieder van de professionals die deel uit maken van het team.

Waarom worden alleen voornamen gebruikt?

In een overlegscheiding worden alleen voornamen gebruikt bij het aanspreken van een van de teamleden. Niemand is 'meneer', 'mevrouw' of 'meester'. In plaats daarvan hoor je 'Karel', 'Ineke' of 'Peter'. Het lijkt misschien vreemd dat iedereen in het team met de voornaam wordt aangesproken, maar dit is zeer gebruikelijk in de overlegpraktijk.

Een reden om dit te doen is dat titels mensen scheiden. Het lijkt misschien subtiel, maar een cliënt aanspreken als ‘meneer Pietersen’ of ‘mevrouw Janssen’ in plaats van ‘Karel’ of ‘Ineke’ creëert een formele barrière. Het doorbreken van die barrière door het gebruik van voornamen bij cliënten verzacht de toon en bevordert een productievere sfeer om tot een overeenkomst te komen.

Een andere reden voor dit beleid is dat het vermijdt een onderscheid te maken tussen de echtgenoten (aangesproken met de voornaam) en de professionals (aangesproken met hun titel). Titels kunnen bijdragen aan het gevoel van machteloosheid dat veel echtgenoten voelen, enkel en alleen door de scheiding. Als een echtgenoot of een advocaat mij aanspreekt met mijn titel, herinneren wij er altijd aan dat we elkaar aanspreken met de voornaam. ‘Chantal’ in plaats van ‘meester Dekkers’ houdt ons op gelijke voet.

Het gebruik van voornamen symboliseert ook dat we gelijkwaardig zijn. Vandaag kun je de echtgenoot zijn die een scheiding doormaakt. Morgen is het misschien één van de professionals zelf die zich in een vergelijkbare situatie bevindt. Dit geheugensteuntje houdt ons allemaal bij de realiteit van het leven en het helpt de professionals nuchter en empathisch te blijven over jullie ervaring als echtbaar dat een potentieel pijnlijke scheiding doormaakt.

Deel 4

Ontmoet de rest van het team

Wat zijn de taken van de financieel deskundige?

De financieel deskundige heeft verschillende belangrijke taken en verantwoordelijkheden. De eerste is om alle financiële gegevens te verzamelen en een overzicht samen te stellen zodat het team een goed en volledig beeld krijgt van jullie financiële situatie. Met name is daarbij van belang informatie en gegevens met betrekking tot jullie bezittingen en schulden, inkomen en (huishoudelijke) uitgaven.

Een tweede is om jullie alle op het overzicht vermelde onderwerpen toe te lichten. Het kan zijn dat jij beter thuis bent in financiële zaken dan je partner, maar de taak van de financieel deskundige is om ervoor te zorgen dat beide partners op zijn minst een voldoende besef hebben van jullie financiële situatie zodat jullie allebei daarover weloverwogen beslissingen kunnen nemen. Echtscheidingen hebben soms de neiging om lang te duren, omdat een van de partners de financiële situatie niet of onvoldoende begrijpt en daardoor terughoudend is om daarover beslissingen te nemen. En terecht. De financieel deskundige is er om te helpen deze belemmering weg te nemen.

Daarnaast is het de taak van de financieel deskundige om jullie te helpen om verschillende specifieke opties te onderzoeken om tot een financiële afwikkeling te komen. Bijvoorbeeld de mogelijkheden om jullie bezittingen en schulden op een bepaalde manier te verdelen zodat zo weinig mogelijk belasting hoeft te worden betaald. Of de mogelijkheden voor jouzelf of je partner om een vast (maand)inkomen uit de te verdelen bezittingen (en schulden) te krijgen. De financieel deskundige werkt deze opties uit met behulp van een gedetailleerde en inzichtelijke financiële vermogens- en inkomensplanning, zodat jullie kunnen zien wat de gevolgen zijn van de verschillende opties.

In de teambijeenkomsten helpt de financieel deskundige jou en je partner de verschillende opties te vergelijken en af te wegen, zodat jullie een weloverwogen beslissing kunnen nemen en daarover afspraken kunnen maken. In het model met twee coaches is de financieel deskundige in feite de enige neutrale professional en vervult de financieel deskundige tevens de taak als neutrale voorzitter van de bijeenkomst.

Wat is de rol van de neutrale coach?

In het Neutrale Coach Model heeft de coach verschillende belangrijke taken.

Ten eerste: het proces bekijken vanuit zijn of haar rol als procesbegeleider. Dit is een zeer belangrijk onderdeel van het takenpakket. Het overlegscheidingssteam bestaat uit tenminste vijf of zes leden (inclusief de advocaten). Het is belangrijk dat ieder teamlid optimaal zijn of haar taken uitvoert en communicatieve vaardigheden benut. De coach houdt dit in de gaten. Hij of zij faciliteert ook de

teambijeenkomsten waarbij de focus ligt op de gestelde doelen en de sfeer van respect, kalmte en veiligheid behouden blijft.

Een vergelijking wat betreft coaching kan gemaakt worden met de sport curling op de Olympische Winterspelen. Bij deze sport vegen twee atleten het ijs, zodat de 'steen' eindigt waar het bedoeld is: in het 'huis' of juist ver daarbuiten.

Een coach werkt als een 'overleg-veger': zijn of haar taak is om steeds de obstakels 'weg te werken' opdat jij en jouw partner tot een finale overeenkomst kunnen komen.

Een andere taak is ondersteuning bij emotionele ervaringen. Al bij de eerste (individuele) gesprekken zal de coach vragen stellen over wat je voelt bij de scheiding en bereidt hij of zij jou voor op wat een overlegscheiding vraagt van de deelnemers. Gedurende het overlegscheidingsproces zal de coach beide partners helpen om met de emoties die worden ervaren om te kunnen gaan.

De derde belangrijke taak van de coach is om de partners gedurende het proces te helpen om hun ouderschapsrelatie vorm te geven en daarbij een gedetailleerd, kindgericht ouderschapsplan tot stand te laten komen. In de meeste gevallen gebeurt dit los van het hele team en werken de ouders aan het plan samen met de coach. Als het concept ouderschapsplan klaar is, zullen de advocaten aanwezig zijn bij de bespreking van met name de paragrafen betreffende de kosten van de kinderen.

Wat is de rol van de coach in het Twee Coaches Model?

In het Twee Coaches Model begeleidt iedere coach een van de echtgenoten. De coach helpt die echtgenoot om emoties over de scheiding, de persoonlijke belangen en de belangen voor de kinderen bespreekbaar te maken. De coach ondersteunt de echtgenoot bij het overbrengen van deze gevoelens en belangen binnen het team.

Bij de start van het proces heeft de samenwerkende coach dezelfde verantwoordelijkheid als de neutrale coach, namelijk: om te onderzoeken of er sprake is van psychologische problemen en/of drugsgebruik, tekenen van geweld, en of men eraan toe is om te scheiden.

In tegenstelling tot het Neutrale Coach Model kunnen de coaches in het Twee Coaches Model geen procesbegeleider zijn. Dit vanwege het feit dat ze niet neutraal zijn, maar elk aan één van de partners zijn verbonden.

Elke coach heeft overleg met slechts één van de echtgenoten. Het is belangrijk dat de twee coaches regelmatig en uitvoerig met elkaar overleggen. Om er zeker van te zijn dat er een gedeelde kennis is over jouw behoeftes, belangen en wensen. Daarnaast krijgen de professionals inzicht in gedeelde- en/of tegengestelde behoeftes, belangen of wensen die er bij beide partners leven. Deze inzichten worden met het volledige team gedeeld.

De twee coaches hebben regelmatig contact met jou en jouw partner om te praten over wat er voor jullie nodig is om een gezonde ouderschapsrelatie te ontwikkelen. Zij werken ook samen bij het opstellen van het ouderschapsplan. Deze taak kan echter ook worden verricht door een kindspecialist, die bij het Twee Coaches Model vaak als professional aan het team wordt toegevoegd.

In Nederland wordt het Twee Coaches Model overigens niet of nauwelijks toegepast.

Zijn coaches noodzakelijk voor de overlegbenadering?

Het betrekken van een coach bij de overlegscheiding is niet verplicht. Men kan bijvoorbeeld ook kiezen voor een Uitsluitend Advocaten Model of het zogenoemde Lego Model waarbij geen coaches worden ingeschakeld. Uit jarenlang onderzoek in de Verenigde Staten blijkt dat bij de meeste overlegscheidingen één of twee coaches worden betrokken. Veel advocaten dringen er ook op aan.

Coaches blijken zeker van belang wanneer sprake is van één of meer van onderstaande omstandigheden of situaties:

- Gebrek aan acceptatie van de scheiding;
- Co-ouderschap geschillen;
- Machtsongelijkheid en/of laag zelfvertrouwen;
- Conflicterende karakters;
- Hoog-gevoelige familieproblematiek;
- Beschuldiging van mishandeling en/of misbruik en/of huiselijk geweld;
- Geestelijke gezondheidsklachten en/of verslavingsproblematiek.

Het Neutrale Coach Model en het Twee Coaches Model zijn beiden geschikt om in te zetten wanneer één of meer van bovenstaande situaties aan de orde is of zijn. Elk model heeft echter unieke mogelijkheden. Het Neutrale Coach Model heeft bijvoorbeeld de voorkeur wanneer er sprake is van conflicterende karakters binnen het team, en bijvoorbeeld de advocaten niet goed samenwerken. Aan de andere kant zou het Twee Coaches Model de voorkeur hebben wanneer er sprake is van mishandeling, misbruik, geweld, machtsongelijkheid. Elke coach kan dan apart effectiever focussen op het coachen van de 'eigen' cliënt.

Wie kiest de coach en de financieel deskundige?

Jouw advocaat zal je laten weten wie hij of zij de beste keuze acht te zijn voor deze rollen. Maar, zoals in alle beslissingen, jullie als koppel hebben hierin het laatste woord. Sommige advocaten zullen specifieke professionals aanbevelen; anderen laten het aan jullie over om te kiezen uit een korte lijst met voorgestelde namen. Veel coaches en financieel deskundigen zullen jullie allebei graag te woord willen staan en zelf met jullie spreken zodat jullie kunnen bepalen of zij de juiste match voor jullie zijn. Natuurlijk zullen jij en jouw partner het uiteindelijk eens moeten worden over een neutrale coach en een neutrale financieel deskundige maar jullie zullen mogelijk een meer eenzijdige inbreng kunnen hebben bij het kiezen van een eigen coach.

Als het gaat om coaches, zoeken advocaten naar een goede match. Een van de criteria is deskundigheid. Bijvoorbeeld, misschien wordt een specialist verslavingen gekozen als coach als een partner een alcoholprobleem heeft. Een factor van belang kan ook zijn dat een partner beter reageert op een mannelijke of op een vrouwelijke coach. Stijl kan ook meespelen. Een uitdagende dynamiek tussen partners kan er voor de advocaten toe leiden om uit te kijken naar een meer directieve coach in plaats van een coach die een meer 'laid back'-rol op zich neemt.

De overwegingen bij het kiezen van een neutrale financieel deskundige zijn vergelijkbaar. Advocaten zullen uitzien naar een goed bekend staande valuator als er een bedrijf dient te worden gewaardeerd en een deskundige belastingadviseur wanneer er zich ingewikkelde fiscale problemen voordoen. Anderzijds kan een financieel planner worden geselecteerd als de advocaten het gevoel hebben dat zo'n deskundige geschikter is.

Tot slot kunnen coaches en financieel deskundigen met meer ervaring nodig zijn wanneer een van beide advocaten minder ervaren is met de overlegscheiding. Minder ervaren professionals kunnen lagere uurtarieven hanteren maar soms is er een efficiëntere afweging nodig. Een uitgebalanceerd team kan het proces op de rails houden.

Wat is een kindspecialist?

Een kindspecialist is een geestelijke gezondheidswerker, zoals een psycholoog, die de met minderjarige kinderen spreekt en met jullie beiden werkt als ouders van de kinderen. Om deze rol te kunnen vervullen, dient deze ook te zijn getraind in de overlegscheiding.

Dit lid van het team verkent de gevoelens en voorkeuren van jullie kinderen met betrekking tot de veranderingen binnen het gezinsleven. De opgedane informatie helpt jullie en het gehele team een goede inschatting te maken van de impact die de scheiding heeft voor jullie kinderen. Beurtelings helpt de kindspecialist jullie als koppel bij het opbouwen van een goede co-ouderschaprelatie om te voldoen aan de behoeften van jullie kinderen. De kindspecialist zal de specifieke behoeften van de kinderen in kaart brengen net zoals de coach dat bij de ouders doet. Als hij of zij speciale behoeften identificeert, zal hij of zij misschien begeleiding of een behandeling adviseren voor een of meer van de kinderen. Bovendien, terwijl de coach meestal het ouderschapsplan opstelt, kan de kindspecialist worden toegevoegd voor het invullen van deze belangrijke taak, met name in het Twee Coaches Model.

Kindspecialisten worden veel gebruikt in het Twee Coaches Model. In het Neutrale Coach Model verschilt het gebruik per regio. Ongeacht het model kunnen kindspecialisten nuttig zijn bij uitzonderingen wanneer er een speciale uitdaging met betrekking tot een kind geldt, zoals wanneer een kind chronisch ziek is of een ontwikkelingsstoornis heeft. De kindspecialist kan jullie kind intensieve ondersteuning geven terwijl jullie als ouders het gezin voorbereiden op een verhuizing naar twee verschillende huizen.

Wat is een overleg-assistent?

In voorkomende gevallen kan een professional zich aanmelden als vrijwilliger in een overlegscheiding. Het kan gaan om een advocaat, een financieel deskundige of een coach die de specialisatieopleiding doorgaans heeft afgerond. De vrijwilliger participeert niet in de gesprekken, maar kan wel bepaalde ondersteunende taken verrichten. Meestal wordt zo'n vrijwilliger overleg-stagiair, notulist of overleg-assistent genoemd.

De meest voorkomende taak voor deze persoon is het notuleren bij bijeenkomsten en het maken van besprekingsverslagen. De verslagen worden gecontroleerd en waar nodig aangepast door het team voordat zij deze met jullie delen. Andere taken van de overleg-assistent zijn het kopiëren van stukken, het opzoeken van informatie en het verzorgen van eten en drinken tijdens de bijeenkomsten.

Het voordeel van een overleg-assistent voor jou en je familie is dat deze diensten kosteloos worden verzorgd. Dit bespaart dus geld omdat de overleg-assistent werk uit handen neemt van de professionals die hiervoor wel kosten in rekening brengt. De overleg-assistent is betrokken bij het gehele proces en doet daarmee een waardevolle ervaring op. Daarnaast leert de overleg-assistent andere professionals kennen en vergroot deze daarmee zijn of haar netwerk.

Moeten de professionals specifiek worden opgeleid voor overlegscheidingen?

Hoewel het geen strikte voorwaarde is voor deelname aan een overlegscheiding, heeft specifieke scholing van de professional natuurlijk sterk de voorkeur. In Nederland werken professionals alleen samen met anderen in een overlegscheiding die de betreffende training hebben gevolgd en lid zijn van de VvCP.

Van de professional wordt verwacht dat deze tenminste één uitgebreide training volgt voordat hij of zij aan een overlegscheiding deelneemt.

In Nederland omvat de basistraining drie dagen en voor advocaten geldt als toelatingseis dat zij de meerjarige specialisatieopleiding tot advocaat -mediator bij de vFAS hebben afgerond. De nadruk bij de trainingen ligt steeds bij het ontwikkelen van waardevolle praktische vaardigheden. In de basistraining maakt de professional kennis met de overlegscheiding en zijn of haar unieke rol in dit proces.

Naast het leren van vaardigheden en gesprekstechnieken is ook veel aandacht voor de toepasselijke wetten en ethiek. Voor de meeste deelnemers aan de basistraining is de overlegscheiding een grote verandering ten opzichte van de praktijk waar zij vaak al jaren in opereren en daarmee voor hen persoonlijk baanbrekend.

De basistraining is natuurlijk slechts het begin. De meeste professionals begrijpen dat permanente educatie nodig is om de kwaliteit van dienstverlening te blijven verbeteren. In Nederland is permanente educatie overigens verplicht. Veel professionals kiezen ervoor om regelmatig workshops, intervisie-bijeenkomsten en boosterdays te volgen om hun vaardigheden op peil te houden en/of te verbeteren.

Ten slotte biedt de International Academy of Collaborative Professionals (IACP), de organisatie die de beweging wereldwijd promoot, een breed scala aan diepgaande, gespecialiseerde trainingen voor de professionals die zich verder willen verdiepen.

Aan welke normen moet de professional voldoen?

In Nederland bestaan nog geen wettelijke regelingen omtrent de overlegscheiding.

Er zijn door de overheid voor collaborative professionals nog geen certificeringsnormen verplicht gesteld, maar de landelijke VvCP heeft al wel vrijwillige kwaliteitsnormen ingevoerd (opleiding, academisch niveau, permanente educatie et cetera). Dit soort normen kunnen de komende jaren tot verplichte normen uitgroeien.

Daarnaast zijn er ook aanbevolen normen die wereldwijd gelden. De IACP heeft bijvoorbeeld minimum opleidingsnormen voor elke collaborative professional gepubliceerd.

Verder heeft de IACP gedragsregels gepubliceerd die de collaborative professional wordt geacht te volgen. Je kunt meer hierover vinden op de website van de IACP: www.collaborativepractice.com.

Ondanks het feit dat het veld nog steeds voornamelijk zelfregulerend is, is de kwaliteit van werken hoog. De reden daarvoor is eenvoudig: professionals, die de overlegscheidingspraktijk uitoefenen, doen dit met passie en zijn zeer toegewijd aan de gezinnen die zij bijstaan. Dit werkkterrein levert hoogopgeleide en zorgvuldige beroepsbeoefenaren vanuit verschillende disciplines (op het gebied van het recht, geestelijke gezondheid en financiën). En omdat deze professionals regelmatig met elkaar werken in verschillende teams, weten zij van elkaar wie het meest geschikt is - en daardoor, naar wie zij jou het beste kunnen verwijzen.

Deel 5

Hoe werkt het?

Wat zijn de eerste stappen bij een overlegscheiding?

Als jij en je partner ieder een eigen (overlegscheidings)advocaat hebben ingeschakeld, zullen deze advocaten jullie zaak met elkaar gaan bespreken.

Wanneer deze advocaten voorstellen om een multidisciplinair team te gebruiken en jullie beiden met dit voorstel instemmen, zullen de advocaten de andere professionals uitnodigen zich bij hen te voegen. Dit team van professionals komt dan bij elkaar om de feiten in jullie zaak uit te wisselen en te bespreken en tot een plan te komen hoe zij jullie het beste kunnen bijstaan.

In de beginfase van dit proces zal je advocaat de deelnemersovereenkomst voor de overlegscheiding aan je voorleggen. In deze overeenkomst is uitgewerkt hoe de methode werkt. Zodra jij en je partner deze overeenkomst hebben ondertekend, neemt het proces formeel een aanvang.

De volgende stap is veelal een gesprek met de coach. Indien sprake is van één neutrale coach, kan dit een afzonderlijk of een gezamenlijk gesprek zijn. Indien sprake is van twee coaches, heeft ieder van jullie een afzonderlijk gesprek met de coach. Zoals eerder vermeld komt het in Nederland zelden voor dat met twee coaches wordt gewerkt.

Als er een financieel deskundige aan het team is toegevoegd, zullen jullie vervolgens ieder afzonderlijk een gesprek met deze deskundige voeren. Soms vindt het gesprek met de financieel deskundige echter pas plaats na de eerste teammeeting (gezamenlijke bespreking) met de coach en de advocaten. Vervolgens start het proces waarbij de financiële gegevens worden verzameld. Indien er geen intakegesprek is, zal de financieel deskundige jou en je partner benaderen om een aanvang te maken met het verzamelen van financiële gegevens. Als er geen financieel deskundige is ingeschakeld, zullen de advocaten zelf de financiële gegevens verzamelen.

Indien sprake is van één neutrale coach, zal een afspraak worden gemaakt voor een bespreking met het volledige team, met inbegrip van jou, je partner en alle professionals. Indien sprake is van twee coaches, kunnen er afzonderlijke besprekingen zijn, hetzij met de advocaten en jou en je partner, hetzij met de coaches en jou en je partner.

Bestaat het team alleen uit advocaten, dan vinden de besprekingen alleen plaats met deze advocaten of in een andere combinatie van professionals die het meest passend is bij het proces.

Wat is een overeenkomst van opdracht of dienstverlening?

Jullie ondertekenen ieder een overeenkomst met je eigen advocaat en jullie ondertekenen ook afzonderlijke overeenkomsten met de andere professionals. Deze overeenkomsten omvatten alle details die betrekking hebben op de rol van die specifieke professional, inclusief hun verantwoordelijkheden, hun beleid, hun honoraria, et cetera.

Deze overeenkomsten noemt men ook wel overeenkomst van opdracht of overeenkomst van dienstverlening.

De reden voor het hebben van verschillende overeenkomsten van opdracht dan wel dienstverlening voor elke professional is dat ieder van jullie de professionals afzonderlijk inhuurt. Dit betekent ook dat jij en je partner het erover eens kunnen worden om te stoppen met het inschakelen van één professional zonder het hele proces te beëindigen. Als je echter besluit om niet verder te gaan met je advocaat, moet je een vervangende advocaat selecteren omdat de gezamenlijke aanpak binnen het proces van overlegscheiding vereist dat beide echtgenoten worden vertegenwoordigd door een advocaat.

Je wordt ook gevraagd om een deelnemersovereenkomst te ondertekenen, een overeenkomst die het hele proces bestrijkt. In de praktijk overlappen de overeenkomst(en) van opdracht en de deelnemersovereenkomst elkaar, maar de ene vervangt de andere niet. Beiden spelen een belangrijke rol om ervoor te zorgen dat je jouw rechten en jouw verantwoordelijkheden begrijpt binnen de methode van de overlegscheiding.

Wat is een deelnemersovereenkomst?

Een deelnemersovereenkomst is een overeenkomst tussen de echtgenoten en de professionals waarin zij verklaren dat ze hebben ingestemd met een gezamenlijke aanpak, in plaats van naar de rechter te stappen. Dit sleuteldocument regelt het volledige proces van begin tot einde.

De deelnemersovereenkomst legt alle factoren vast die de overlegscheiding onderscheiden van traditionele echtscheidingen. Door ondertekening van de deelnemersovereenkomst bevestig je de intentie om alle kwesties op een buitengerechtelijke basis op te lossen en verklaar je te goeder trouw te zullen onderhandelen. Je bevestigt ook dat alle relevante informatie binnen het team zal worden gedeeld. De deelnemersovereenkomst bevat ook een van de belangrijkste pijlers van de samenwerkingsbenadering: de diskwalificatieregel (ook wel de intrekingsregel genoemd). Deze essentiële regel bepaalt dat de advocaten zich moeten terugtrekken als een van beide echtgenoten het proces van overlegscheiding beëindigt en in plaats daarvan naar de rechter gaat. Verder bevat de deelnemersovereenkomst alle overige principes en regels die een succesvolle samenwerking bevorderen en ondersteunen.

In Nederland wordt de deelnemersovereenkomst vrijwel altijd opgesteld volgens het model van de VvCP. Het kan voorkomen dat de professionals bepaalde passages aanpassen aan jullie persoonlijke omstandigheden.

Welke vragen kan ik van de coach verwachten?

Ongeacht het overlegscheidingsmodel dat wordt gebruikt, zal de intake met de coach grotendeels hetzelfde zijn.

Allereerst vertel je over je huwelijk en de redenen voor de echtscheiding. Vervolgens zal de coach je vragen hoe je met de verwerking van de scheiding omgaat. Als je kinderen hebt, zal de coach willen weten hoe zij omgaan met de situatie en of je speciale zorgen over hen hebt.

Gedurende het gesprek zal de coach verschillende zaken signaleren, zoals mogelijke emotionele problemen of mishandeling, huiselijk geweld en verslavingsproblematiek. Je kunt verwachten dat de coach je zal vragen hoe het voor je voelt om met je partner in dezelfde ruimte te zijn gedurende de aankomende teammeetings (gezamenlijke besprekingen). Deze vraag helpt de coach om te achterhalen of je je veilig voelt en of je in staat bent om voor jezelf op te komen. Als er problemen worden vastgesteld zal het gehele team stappen ondernemen om te verzekeren dat je je werkelijk veilig voelt – zowel thuis, als tijdens de teammeetings.

In de meeste gevallen heeft één van de echtgenoten de wens om te scheiden en de andere niet. De coach zal daarom je bereidheid en je beschikbaarheid om te beginnen aan het proces van overlegscheiding met je bespreken. Als de coach je vraagt of jullie relatietherapie hebben geprobeerd, dan is dit niet om je de echtscheiding af te raden; het is om na te gaan wat je hebt gedaan om inzicht te krijgen in je relatie en je gevoelens hierover. Je visie op de toekomst zal ook aan bod komen. De coach wil weten wat voor type relatie je hoopt te hebben met je partner na de echtscheiding. De coach zal ook een inschatting maken van wat er nodig is om goed te kunnen samenwerken als het om jullie kinderen gaat.

Tot slot zal de coach je een open vraag stellen, zoals “Is er nog iets anders waarvan je denkt dat ik het zou moeten weten?” Dit is het moment om aan te geven wat je nog op je hart hebt. Alle informatie die mogelijk effect kan hebben op het proces is belangrijk om met de coach te bespreken.

Wat gebeurt er nog meer tijdens de intake met de coach?

Tot dusver is de coach bezig geweest om zoveel mogelijk over jou en je gezin te weten te komen. Wanneer dit is bereikt, zal de aandacht verschuiven. De rest van het gesprek zal gaan over de overlegscheidingsmethode zelf.

De coach zal de kernpunten van de gezamenlijke aanpak binnen de methode van overlegscheiding met je bespreken en de basisregels, die alle betrokkenen moeten volgen. Daarnaast zal de coach de stappen van het overlegscheidingsproces toelichten. Vervolgens vertelt de coach precies wat de rol van de coach inhoudt. Veel coaches gebruiken deze mogelijkheid om hun overeenkomst van opdracht of dienstverlening met je door te nemen, omdat dit details bevat over hun rol.

Een ander onderwerp dat de coach met je zal bespreken is de eerste teammeeting (gezamenlijke bespreking). Bij deze eerste teammeeting zullen jij, je echtgenoot en de professionals aanwezig zijn.

De coach zal met je ingaan op wat je nodig hebt om emotioneel en anderszins voorbereid te zijn, aangezien gedurende deze teammeetings belangrijk werk wordt gedaan. Productiviteit is van belang, omdat de teammeetings kosten met zich meebrengen van de verschillende professionals die tegelijkertijd de handen uit de mouwen steken om jullie te helpen.

Voor het einde van de bespreking zal de coach je vragen of je nog vragen hebt.

Een scheiding is een ingrijpende gebeurtenis, dus is het begrijpelijk dat je veel aan je hoofd hebt. Voel je vrij om het te zeggen als iets niet duidelijk is. Mocht er een vraag bij je opkomen nadat je bent vertrokken, geen zorgen! De coach en de andere professionals staan voor je klaar om deze te beantwoorden.

Waarom zijn er zoveel documenten?

Laten we beginnen met wat er gebeurt tijdens het intakegesprek met de financieel deskundige. Dit gesprek is vaak het startpunt voor het verzamelen van alle benodigde documenten en (financiële) gegevens.

Eerst wordt je gevraagd om iets te vertellen over de omstandigheden van jullie scheiding. Vervolgens zal de financieel deskundige de verantwoordelijkheden en taken beschrijven die horen bij zijn of haar rol, en vooral het verzamelen van informatie over alle aspecten van de financiën van jullie gezin. Je krijgt te horen op welke manier de verschillende soorten documenten het beste kunnen worden verkregen. Als er bijvoorbeeld beleggingsrekeningen nodig zijn, kunnen deze rechtstreeks van jou of je echtgenoot komen of kun je de financieel deskundige desgewenst toegang verlenen tot onlineaccounts. Als alternatief kunnen jullie de deskundige een volmacht geven om documenten direct bij financiële instellingen op te vragen.

Terug naar de oorspronkelijke vraag: waarom zijn er zoveel documenten nodig? Het antwoord daarop is dat de collaborative methode berust op volledige transparantie. In een gerechtelijke procedure moet voortdurend worden gecontroleerd of alle informatie wel compleet is, maar in een overlegscheiding is alles beschikbaar voor het hele team om kennis van te nemen en in te zien.

Transparantie is niet alleen afhankelijk van vertrouwen, maar ook van verificatie. Dus de financieel deskundige vraagt altijd om onderliggende documenten zodat hij of zij de standen van bankrekeningen, aandelenportefeuilles en andere bezittingen of schulden kan checken. Op deze manier kunnen jullie en jullie advocaten vertrouwen op de voor eenieder beschikbaar gekomen (financiële) gegevens en kunnen jullie op basis daarvan weloverwogen beslissingen voor de langere termijn maken.

In gevallen waarin geen financieel deskundige is betrokken, delen de advocaten de verantwoordelijkheid voor het verzamelen van alle vereiste documenten en (financiële) gegevens. In alle gevallen moeten deze documenten worden verzameld om ervoor te zorgen dat de transparantie wordt gewaarborgd.

Deel 6

Samenwerken als een team

Wat is een teammeeting?

Een teammeeting is een gezamenlijke bespreking, waarbij alle deelnemers aan de overlegscheiding aanwezig zijn. Dat zijn de partijen zelf (jij en je partner) en de professionals (en eventueel een notulist).

Voorafgaand aan de teammeeting zullen de professionals gedurende 15 tot 30 minuten een vooroverleg hebben. Tijdens dit vooroverleg zullen de professionals nader ingaan op recente gebeurtenissen en zal de aanpak voor de komende teammeeting worden besproken.

Wanneer partijen arriveren zal de teammeeting beginnen. Een agenda zal de basis zijn voor het overleg en zal ook structuur geven aan de bijeenkomst.

Het team zorgt ervoor dat ieder van partijen duidelijkheid krijgt over de actuele wensen en wat er moet gebeuren om aan deze wensen zo veel mogelijk tegemoet te komen. Hiertoe zal het team alle mogelijkheden inventariseren aan de hand van de beschikbare bronnen (inkomen en vermogen).

Iedere deelnemer heeft zijn of haar eigen rol in het vinden van een reële en werkbare oplossing.

Deze teammeetings zijn het fundament voor de overlegscheiding. Alle informatie wordt gedeeld in het kader van de transparantie. Aan de hand daarvan worden opties besproken, waarna oplossingen kunnen worden gezocht en bereikt. Vanwege het belang van de teammeetings wordt van alle deelnemers verwacht dat ze goed voorbereid zijn teneinde efficiënt te werken.

Na afloop van de teammeeting hebben de professionals een korte nabespreking om de resultaten van de teammeeting te bespreken en om de vervolgstappen in kaart te brengen.

Waarom zijn alle deelnemers in een ruimte bij elkaar?

Het kan ongemakkelijk en stressvol zijn om in één ruimte te zitten met degene waarvan je gaat scheiden.

Waarom zit iedereen dan bij elkaar?

Het antwoord is eenvoudig: het werkt!

Als je bij elkaar zit om doelen, ideeën, vragen en belangen te bespreken met de professionals kom je eerder tot een oplossing. Emoties krijgen ruimte, met dien verstande dat de teammeetings geen therapie sessies zijn, maar het eerlijk delen van gevoelens kan vaak helpen om het pad te effenen tot een volledige overeenstemming over de gevolgen van de scheiding.

Bovendien is het efficiënter elkaar te spreken dan aparte bijeenkomsten te hebben. Als alle besprekingen met partijen apart zouden worden gehouden, zou het merendeel van de informatievergaring en het bespreken van opties dubbel moeten plaatsvinden (met ieder van partijen).

Als de teammeetings niet gezamenlijk zouden worden gehouden, zou de interactie verloren gaan die kan leiden tot nieuwe (voorheen ondenkbare) oplossingen.

Er kunnen echter omstandigheden zijn, waardoor partijen niet in één ruimte samen kunnen verblijven en het dus nodig is dat de teammeetings in aparte ruimtes plaatsvinden. Dit kan de voorkeur hebben als het gezamenlijk overleg bij een van partijen leidt tot groot ongemak en de productiviteit wordt belemmerd omdat de ene partij de andere teveel triggert.

Als zich zo'n situatie voordoet, verdient het altijd aanbeveling om, als het enigszins kan, aan het einde toch ter afsluiting samen te komen.

Wat gebeurt er tijdens de eerste teammeeting?

Als je binnenkomt, word je opgevangen door één van de professionals en begeleid naar een vergaderruimte, vaak voorzien van koffie, thee, water en eventueel andere drankjes en enkele versnaperingen, zoals fruit, koekjes en noten. De professionals die je nog niet hebt ontmoet stellen zichzelf aan je voor, inclusief de advocaat van je partner. Er kan je een stoel worden aangeboden naast je advocaat, hoewel sommige paren er beter aan doen naast elkaar te gaan zitten.

De professional die fungeert als facilitator, meestal de coach, deelt de gedragsregels mee, zoals beleefd, respectvol en oplossingsgericht zijn. Een geschreven agenda wordt uitgedeeld. Als je de deelnemersovereenkomst al hebt ondertekend, kan dat document kort worden besproken. Als je het nog niet hebt ondertekend, dan doe je dit nadat het besproken is.

Vaak worden vervolgens de belangen van elke echtgenoot gedeeld met het team.

Daarna legt de financieel deskundige de procedure uit voor het verzamelen van gegevens om jullie bezittingen en schulden vast te stellen. Als deze informatie al is verzameld, wordt een lijst van die items gepresenteerd en toegelicht.

Het team maakt vervolgens een lijst met de belangrijkste problemen. Het doel van deze eerste teammeeting is niet om deze problemen op te lossen, maar om ze te verduidelijken en een plan uit te werken om ze aan te pakken. Vervolgens wordt gefocust op issues die op korte termijn moeten worden opgelost, zoals de behoefte aan een tijdelijke zorgverdeling of afspraken hoe de lopende betalingsverplichtingen worden voldaan.

Aan het einde van de teammeeting plant de groep de volgende teammeetings en telefonische conferenties. Huiswerkopdrachten worden aan elke deelnemer toegewezen met deadlines. Er wordt een procedure afgesproken voor onderlinge communicatie tussen de geplande teammeetings door, voor de voorbereiding van de agenda voor de volgende teammeeting, en voor het verspreiden van de notulen van de bijeenkomst.

Waarom doet mijn advocaat zo aardig tegen mijn echtgenoot?

Het komt misschien als een verrassing, maar gedurende het gehele proces tijdens de overlegscheiding zullen de advocaten zich naar jullie beiden toe beleefd en hartelijk gedragen. Sterker nog, het is zelfs mogelijk dat een advocaat suggesties zal doen die tegemoetkomen aan de behoeften van de andere partner (de partner voor wie deze advocaat niet optreedt). Dit is de standaard werkwijze bij overlegscheiding: iedereen werkt met elkaar samen om te bereiken wat het beste is voor jou, je partner en jullie kinderen.

Als je merkt dat je advocaat vriendelijk is tegen je partner, kan dat onrust geven, vooral wanneer je hebt meegemaakt dat je partner je heeft gekwetst. Maar vergeet niet dat de methode van overlegscheiding verschilt van het voeren van gerechtelijke procedures op tegenspraak. Hard, gemeen of ongevoelig zijn, is niet de manier waarop overlegscheidingsadvocaten je zullen helpen om samen tot een oplossing te komen.

Bij een overlegscheiding zullen beide advocaten moeite doen om de belangen van beide echtgenoten te behartigen. De insteek die gehanteerd wordt, is gebaseerd op 'win-win', niet op 'win-lose'. Samen aan tafel gaan zitten en naar elkaar luisteren om oplossingen te creëren die jullie beiden tevredenstellen, is de enige manier om het traject succesvol af te ronden. Wees echter gerust dat ondanks dit alles jouw advocaat altijd bovenal jouw belangen zal behartigen. Maar bij deze benadering is de manier waarop jouw advocaat jou het beste kan beschermen en ondersteunen om jouw doelen te bereiken, ook in het belang van je partner. Op een andere manier zou het ook niet lukken om tot overeenstemming te komen.

Wat als ik ga huilen of boos word tijdens het overleg?

Het team zal het overleg zo aangenaam mogelijk houden voor zowel jou als je partner. Hoe dan ook, het gaat om jullie echtscheiding en het is normaal om een breed scala aan emoties te ervaren. Wellicht voel je je verdrietig, boos, gestrest of gefrustreerd. Er is niet een enkel juist gevoel dat je zou moeten ervaren als je dit proces doormaakt.

Het komt vaak voor dat ten minste één van jullie emotioneel wordt. Er kan een sarcastische opmerking worden geplaatst die wordt gevolgd door enorme woede. Wellicht moet je een traan wegpinken of begin je voluit te huilen. Je partner wordt mogelijk enorm angstig en ervaart de behoefte om de ruimte te verlaten. Hoewel deze reacties een verontrustend effect kunnen hebben, werken deze niet averechts in het proces. Het is juist de verwachting dat dergelijke emoties zich openbaren. Deze verwachting is nuttig omdat het team hierop is voorbereid. Het team zal daarom kalm en empathisch reageren wanneer deze reacties tot uiting komen.

In momenten van boosheid, verdriet, en frustratie, kan een coach ingrijpen. Als een van jullie in tranen is, kan de coach een pauze inlassen en aandacht besteden aan het verdriet van deze partner. Als een van jullie zichtbaar boos is kan de coach deze partner ondersteunen bij het uiten van zijn of haar emoties. Daarnaast kan iedereen die aan tafel zit te allen tijde verzoeken om het overleg even te onderbreken. Dit geeft je de mogelijkheid om even tijd voor jezelf te nemen als je daar behoefte aan hebt of om buiten de ruimte waarin het overleg plaatsvindt te spreken met een van de professionals.

Ongeacht de emoties die tijdens de teammeeting tot uiting komen, zal het team deze emoties signaleren en je ondersteunen om terug te komen in een modus waarin het weer mogelijk is om constructief te overleggen.

Wat wordt bedoeld met onderhandelen op basis van belangen?

Overlegscheiden is het vredige en efficiënte alternatief van de traditionele echtscheiding. Dit kan genoeg reden zijn om deze wijze van ontbinding van jouw huwelijk te overwegen. Een andere reden is dat deze methode is gebaseerd op een onderhandelingswijze die haar nut reeds heeft bewezen.

Onderhandelen op basis van belangen (interest-based negotiation) is een methode die veel wordt ingezet bij onderhandelingen in het bedrijfsleven, bij internationale geschillenbeslechting en bij echtscheidingsmediation. De behoeften of belangen van iedere partij worden vastgesteld en de onderhandelingen richten zich in alle bijeenkomsten op deze behoeften. Zodra overeenstemming is bereikt, zijn beide partijen tevreden omdat in de uitkomst rekening is gehouden met wat werkelijk belangrijk is voor ieder van jullie.

Onderdeel van het onderhandelen op basis van belangen is het onderscheiden van eisen (ook wel standpunten genoemd) van behoeften (belangen). Je partner kan er bijvoorbeeld op staan dat jullie kinderen elke schooldag bij hem of haar zijn terwijl jij het aantal dagen gelijkelijk wilt verdelen. Zodra duidelijk is waarom je partner zich op dit standpunt stelt, komt wellicht boven tafel dat je partner bang is dat de kinderen bij jou te laat naar bed gaan. Door kennis te hebben van deze vrees, kan worden afgesproken dat de kinderen in gelijke mate bij ieder van jullie zijn en dat zij voor een bepaalde tijd op bed liggen. Hoewel het oorspronkelijke standpunt ver af leek te liggen van jouw wensen, was de vrees die aan dit standpunt ten grondslag lag eenvoudig weg te nemen.

Tijdens de overlegscheiding worden de behoeften in een vroeg stadium vastgesteld. Deze behoeften worden regelmatig herhaald om er zeker van te zijn dat de gemaakte afspraken tegemoet komen aan deze behoeften. De overlegscheiding is geslaagd indien met de uiteindelijke overeenkomst alle behoeften worden vervuld.

Kunnen we niet gewoon zelf onderhandelen?

Echtparen zoeken naar manieren om tijd en geld te besparen tijdens een overlegscheiding, en terecht. Daartoe kunnen één of beide echtgenoten proberen een deal te sluiten met de ander buiten de teammeetings om. Helaas kunnen deze inspanningen averechts werken.

Sommige professionele teams moedigen je aan om buiten de bijeenkomsten om met elkaar te praten, om specifieke problemen op te lossen, zoals het verdelen van persoonlijke items of het selecteren van een makelaar. Dit kan goed werken – mits je er beiden ermee instemt om het gesprek direct te stoppen op verzoek van één van beide echtgenoten of wanneer het gesprek uit de hand begint te lopen.

Maar wanneer je probeert om lastige onderwerpen zelf met elkaar uit te onderhandelen, dan kan het flink misgaan. Echtgenoten die door een scheiding gaan hebben doorgaans sowieso al moeite om effectief met elkaar te communiceren; vaak zijn moeilijkheden met communicatie zelfs één van de redenen waarom je gaat scheiden. Wanneer je de belangrijke problemen zelf met elkaar probeert op te lossen, raakt één van jullie of jullie beiden vaak gefrustreerd, de gemoederen raken verhit en er worden harde of kwetsende dingen gezegd. Dit is zeker niet nuttig. Erger nog, het kan het nog veel moeilijker maken om tot een definitieve overeenkomst te komen.

Het is ook belangrijk om te onthouden dat geen van jullie een deskundige is op het gebied van wetten, fiscale implicaties of uitdagingen in het kader van ouderschap tijdens een echtscheiding. De bij een overlegscheiding betrokken professionals daarentegen zijn gespecialiseerd in deze gebieden. Maak daar dus gebruik van want als je 'offline' onderhandelt met je partner gaan juist alle voordelen van het hebben van een team verloren.

Ten slotte is er altijd de zorg dat één van jullie zich onder druk gezet voelt om akkoord te gaan met de overeenkomst. Dat zou een serieus probleem zijn. Wat als die echtgenoot zich opnieuw beraadt en zich terugtrekt uit de overeenkomst? Dat zou een groot probleem zijn, omdat de kans aanwezig is dat degene die dacht dat er al een deal gesloten was boos wordt. Dit alles draagt bepaald niet bij aan een goed verloop van het proces.

Wat is een nabespreking?

Als jullie het kantoor aan het einde van een teammeeting verlaten, zitten de professionals 15 tot 30 minuten bij elkaar voor een nabespreking. Dit gestructureerde gesprek concentreert zich op wat er plaatsvond en wat ervan kan worden geleerd. Bespreking van wat er in de vergadering is gebeurd, houdt de professionals op dezelfde golflengte. Ook al waren ze allemaal tegelijkertijd in de kamer, elke professional observeerde verschillende dingen of vormde verschillende interpretaties van wat die dingen zouden kunnen betekenen.

Door die ervaringen en observaties met elkaar te bespreken, krijgen de professionals een duidelijk en consistent beeld van wat er feitelijk plaats vond en wat dat allemaal betekent voor het proces. Bij een overlegscheiding betrokken professionals proberen te leren hoe zij zo zorgvuldig mogelijk kunnen reageren op elke echtgenoot. Als een echtgenoot negatief heeft gereageerd op een bepaald woordgebruik tijdens de teammeeting, dan wordt dit besproken zodat alle professionals hun woordgebruik dienovereenkomstig kunnen aanpassen. Zo kan bijvoorbeeld worden geconstateerd dat een echtgenoot de neiging heeft om snel gestrest te raken, zodat het team afspreekt om vaker pauzes in de teammeetings te plannen.

VvCP
practice group

Collaborative
Practice Center

Een nabespreking zorgt dus voor een mogelijkheid tot feedback. Teamleden delen met elkaar de indrukken over hoe iedere professional zich tijdens de bijeenkomst gedroeg. De nadruk ligt op opbouwende kritiek en alle professionals waarmee wij samenwerken ervaren deze onderlinge feedback als zeer nuttig.

Deel 7

Afspraken maken

Hoe worden ouderschapsproblemen aangepakt?

Het gaat het best met kinderen in een echtscheiding als hun ouders goed met elkaar kunnen opschieten. Om dit tot een realiteit voor jullie kinderen te maken, helpt de methode van overlegscheiding jullie een gezonde ouderschapsrelatie bij het einde van het huwelijk op te bouwen. En het heeft de juiste professionals om jullie daarbij te ondersteunen.

Bij vrijwel alle overlegscheidingen is een coach betrokken en soms wordt er ook een kindspecialist ingeschakeld. Coaches en kindspecialisten zijn professionals in de geestelijke gezondheidszorg met expertise op het gebied van echtscheiding. Zij hebben zodoende veel ervaring op dit gebied. Er zijn twee taken die ze uitvoeren als het gaat om het ouderschap: ze leren jullie samen te werken en ze helpen jullie bij het ontwerpen van een schriftelijk en vooral gezamenlijk ontworpen ouderschapsplan.

Het aanleren van gezamenlijke ouderschapsvaardigheden begint meteen bij de start. De coach of kindspecialist richt zich op de fundamenten van het samen ouders blijven, zoals hoe je prioriteit aan de behoeften van je kinderen kunt geven en hoe je samen ten behoeve van je kinderen belangrijke beslissingen kunt nemen. Het formuleren van een gedetailleerd ouderschapsplan is een ander deel van de leerervaring. Je krijgt inzicht in de ontwikkeling van kinderen en de rol daarvan in leeftijds-adequate ouderschapsregelingen. Je zult ook oefenen met het sluiten van compromissen met je partner terwijl je de details van het ouderschapsplan uitwerkt.

Dit alles kan als een spoedcursus voelen in het samen ouders blijven voor de toekomst. Maar aan het einde zijn jij en je partner bereid om met elkaar samen te werken. Daarnaast verlaat je het scheidingsproces met een ouderschapsplan dat jullie zelf hebben gemaakt en dat zorgvuldig is vastgelegd door een ouderschapsexpert.

Wat houdt een ouderschapsplan in?

Een ouderschapsplan is een volledig overzicht van de afspraken die tussen ouders gemaakt worden. Een deel behandelt de ouderlijke verantwoordelijkheid in de besluitvorming (wie heeft gezag en wie neemt welke beslissingen?). Een ander deel behandelt de zorg en contactregeling met de kinderen. Het ouderschapsplan zal ook betrekking hebben op communicatie, schoolkeuze, het reizen met de kinderen, buitenschoolse activiteiten, informatie-uitwisseling, en afspraken over de geschillenbeslechting als men het niet met elkaar eens is.

Het doel van een gezamenlijk ouderschapsplan is om duidelijke en nuttige opvoedingsregels aan te bieden. In veel niet-overlegscheidingen wordt een invulformulier gebruikt, zonder dat de te maken afspraken inhoudelijk goed worden besproken. In een overlegscheiding wordt er meer tijd en aandacht besteed aan de totstandkoming van een op maat geschreven ouderschapsplan. Dit maakt een verschil omdat een meer gedetailleerd familie-specifiek ouderschapsplan het traject ná de echtscheiding voor jou, de andere ouder en je kinderen gemakkelijker kan maken.

De ontwikkeling van een ouderschapsplan is geen invuloefening. Er zal uitgebreid aandacht zijn voor de huidige behoeften van de kinderen en de veranderingen die zullen plaatsvinden als ze ouder worden. In het plan zal de balans worden gevonden van wat volgens jullie beiden het beste is voor de kinderen. Terwijl het eigenlijk een geschreven plan is, vastgelegd door een van de professionals (meestal een coach of een kindspecialist) is het jullie inbreng die de inhoud ervan vormt.

In een overlegscheiding ontmoeten jullie elkaar samen met een coach of een kindspecialist om de details van het ouderschapsplan uit te werken. De professionals zullen jullie adviseren en wijzen op leesmateriaal dat jullie kan helpen te bepalen welke regels in het ouderschapsplan komen. Zodra het plan is voltooid is, gaat er een exemplaar naar de advocaten zodat zij eventueel nog wijzigingen kunnen voorstellen.

Als er lopende geschillen zijn over bepaalde items, kunnen deze worden meegenomen naar de teammeeting om te zien of de collectieve denkracht van het team jullie door de impasse heen kan helpen.

Wat is een huwelijksvermogensopstelling?

Zodra de financieel deskundige alle gegevens met betrekking tot de bezittingen en schulden van je gezin heeft verzameld, wordt dit uitgewerkt in een overzicht: de huwelijksvermogensopstelling.

De huwelijksvermogensopstelling geeft al jullie bezittingen en schulden weer en wordt gebruikt als een werklijst om deze zaken al naar gelang jullie behoeften te kunnen verdelen of te verrekenen.

De huwelijksvermogensopstelling bevat veel verschillende soorten bezittingen en schulden. Tot de bezittingen kunnen banktegoeden, effecten, vorderingen en ontslagvergoedingen behoren, alsmede de echtelijke woning en andere onroerende zaken, bedrijfsvermogen en levensverzekeringen met een geldswaarde. Persoonlijke eigendommen, zoals de inboedel, auto's, boten, sieraden en kunst worden ook opgenomen in de lijst. Tot de schulden behoren hypotheek, andere leningen, belastingschulden en creditcardverplichtingen.

De meeste echtparen hebben al deze zaken nooit onder elkaar gezet in een apart overzicht. Alles op papier zetten kan verhelderend werken, soms ook wel eens verwarrend. Maar bewustwording van de financiële realiteit is een goede zaak. Je moet weten wat je hebt, voordat je kunt beslissen hoe je dit onderling kunt verdelen.

De huwelijksvermogensopstelling wordt doorgenomen in de eerste of tweede teammeeting. Het moment is afhankelijk van de inschakeling van de financieel deskundige en de snelheid waarmee elk van jullie de noodzakelijke gegevens heeft aangeleverd. Het besluitvormingsproces waarin besloten wordt wie welke bezittingen zal ontvangen en welke schulden zal overnemen, kan op dat moment beginnen, maar vaak vindt dat pas plaats in latere bijeenkomsten.

Wat gebeurt er als ik de financiële zaken niet begrijp?

In een overlegscheiding krijg je alle hulp die je nodig hebt om er zeker van te zijn dat je alle financiële feiten begrijpt. Er zijn een paar manieren om dit snel helder te krijgen.

Allereerst werkt de financieel deskundige met je samen totdat je alle financiële informatie op basis waarvan je belangrijke beslissingen gaat nemen volledig begrijpt.

Deze professional is ervaren in het uitleggen van geldzaken aan iedereen die geen accountant, advocaat of ondernemer is. Bovendien heeft de financieel deskundige tijd en aandacht besteed aan het verzamelen en ordenen van alle gegevens, zodat hij of zij op de hoogte is van alle details van je financiën.

Ten tweede kan je advocaat je ook hiermee helpen. Alle overlegscheidingsadvocaten zijn gewend dit soort zaken tot op zekere hoogte met hun cliënten te bespreken.

Zelfs wanneer je een financieel deskundige gebruikt, zal je de financiële gegevens met je advocaat willen bespreken. Als sommige zaken niet duidelijk zijn, kan je advocaat je helpen inzicht te verschaffen.

Ten derde kun je altijd ondersteuning inschakelen van buiten het team. Je partner en jij kunnen profijt hebben van een financieel specialist die jullie de basis leert van hoe om te gaan met je financiële huishouding en geldzaken. Je team kan je verwijzen naar gecertificeerde financieel planners die op dat terrein ervaren zijn.

Voor wat het waard is, de collaborative professionals die wij kennen, zullen je geen convenant laten tekenen als zij er niet van overtuigd zijn dat jij de specifieke financiële omstandigheden en gevolgen volledig hebt begrepen.

Wat bedoelen we met opties inventariseren?

Ter herinnering aan wat we eerder bespraken, de methode die wordt gebruikt om tot overeenstemming te komen in een overlegscheiding, wordt genoemd 'onderhandeling op basis van gemeenschappelijke belangen'.

De eerste stap daarbij is na te gaan wat het meest belangrijk voor je is. Dit betekent dat je heel goed moet nagaan en nadenken over wat je echt nodig hebt in plaats van te blijven hangen in oppervlakkige zaken of bepaalde standpunten. De volgende stap is alle gegevens te verzamelen die relevant zijn voor die zaken. In de meeste gevallen behelst dat al je bezittingen en schulden, je inkomsten en uitgaven en gegevens die betrekking hebben op je kinderen en hun behoeften. Wanneer al deze gegevens zijn verzameld en je deze volledig begrijpt, ben je klaar voor de volgende stap, die wordt genoemd 'opties inventariseren'.

Dit is de fase waarin praktische oplossingen worden ontwikkeld. Het begint met brainstormen met het team om zoveel mogelijk creatieve ideeën te verzamelen om aan je specifieke wensen tegemoet te kunnen komen. Deze ideeën worden dan vertaald in een reeks van bruikbare mogelijkheden met inachtneming van jouw specifieke wensen en middelen. De meeste stellen ontwikkelen meerdere geschikte opties met het oog op hun belangen.

Sommige van deze opties kunnen door jou zijn aangedragen, andere door je echtgenoot en weer andere door de professionals. Hybride versies worden ook toegevoegd aan de ideeën omdat twee verschillende opties vaak samengevoegd kunnen worden tot een nieuw en beter alternatief.

Zodra je een lijst met goede opties hebt, kunnen jij en je echtgenoot deze evalueren met de hulp van het team om de meest ideale optie te vinden (of althans op zijn minst het beste compromis). Die optie wordt dan de basis voor je definitieve overeenkomst.

Welke problemen kunnen zich voordoen?

Een bij een overlegscheiding betrokken professional kan (net als elke andere professional) met obstakels worden geconfronteerd. Het goede nieuws is echter dat je die niet in je eentje uit de weg hoeft te ruimen. Je werkt immers samen met een team van deskundige probleemoplossers die oplossingen kunnen aandragen.

Als de echtgenoten in een verschillend stadium van rouwverwerking verkeren, kan dit tot problemen leiden. Neem bijvoorbeeld de situatie dat een echtgenoot, die het niet tot een echtscheiding wil laten komen of zich simpelweg overdonderd voelt, bij herhaling het voorbereidend werk niet tijdig verricht of bijeenkomsten afzegt. Een dergelijk probleem heeft aandacht.

Ook andere problemen zijn mogelijk. Als een echtgenoot onredelijke verwachtingen heeft, kan hij of zij volkomen overstuur raken als een eerste alimentatievoorstel wordt verworpen. Er kan ruzie ontstaan over de vraag wie er in de echtelijke woning kan blijven of wie er meer tijd met de kinderen zou moeten doorbrengen. Echtgenoten kunnen gevangen raken in een machtsstrijd simpelweg omdat ze kwaad op elkaar zijn. Een ander probleem kan zich voordoen wanneer het echtpaar van mening is dat ze simpelweg niet voldoende inkomen hebben om twee huishoudens te voeren op het welstandsniveau dat zij gewend waren.

Daarnaast komt het af en toe voor dat de persoonlijkheden van twee teamleden van de overlegscheiding botsen. Of er treedt vertraging op omdat een van de teamleden te druk is en niet snel genoeg kan reageren op e-mails of telefoontjes. Elk team van samenwerkers kan tegen dergelijke problemen aanlopen.

Geen van deze problemen hoeft je af te houden van een succesvolle afsluiting. Het is de taak van de professionals om zoveel mogelijk problemen te voorkomen en om gezamenlijk in te grijpen als er zich een probleem voordoet, vanuit welke hoek dan ook.

Hoe komt ons echtscheidingsconvenant tot stand?

Als een echtpaar gaat scheiden, zullen zij moeten beschikken over een schriftelijk document waarin al hun juridische, financiële en ouderschapsafspraken zijn vastgelegd. Dit geldt voor elke echtscheidingsmethode, dus ook voor de overlegscheiding.

Tegen het eind van de overlegscheiding worden door jou en je partner definitieve beslissingen genomen en zetten de advocaten die op schrift. Het resultaat is het echtscheidingsconvenant. Soms wordt er door de ene advocaat een concept opgesteld waarna de andere advocaat het concept beoordeelt en aanpast. Soms ook komen de advocaten bij elkaar om samen het convenant op te stellen. Vervolgens vult de financieel deskundige het concept convenant aan waar het de financiële onderdelen betreft, zoals bijvoorbeeld de fiscale paragraaf en de pensioenverdeling. Jij en je partner nemen daarna het concept convenant door. Dit gebeurt meestal gezamenlijk met je advocaat en voorafgaand aan een afsluitende teammeeting maar het komt ook voor dat je het concept convenant samen met het team tijdens de afsluitende teammeeting doorneemt.

Als de laatste aanpassingen zijn aangebracht wordt het definitieve convenant geprint en aan jou en je partner wordt voorgelegd om te ondertekenen. Tijdens veel overlegscheidingen wordt een afsluitende teammeeting georganiseerd voor ondertekening in het bijzijn van het volledige team. Deze wijze van ondertekening kent een aantal voordelen (zie het volgende hoofdstuk), zodat deze manier van aanpak wordt aanbevolen als die mogelijk is. Maar soms is het zinvoller, prettiger of kostenbesparend voor ieder om het echtscheidingsconvenant simpelweg los van elkaar en op een moment dat het je uitkomt te ondertekenen in het bijzijn van enkel je advocaat.

Eenmaal ondertekend worden het echtscheidingsconvenant, de huwelijksvermogensopstelling, het ouderschapsplan en eventuele andere bijlagen aan elkaar gehecht. Deze documenten worden vergezeld van een verzoek tot echtscheiding ingediend bij de rechtbank. Zonder dat er een mondelinge behandeling plaatsvindt, zal de rechtbank vervolgens de getroffen regeling vastleggen en de echtscheiding uitspreken. Indien er kinderen zijn die de leeftijd van 12 jaar al hebben bereikt, zal de rechtbank in beginsel wel met deze kinderen in het kader van de contactregeling willen spreken. De echtscheiding komt vervolgens tot stand door inschrijving van de rechterlijke uitspraak in de openbare registers.

Wat is een afsluitende teammeeting?

Meestal wordt een afsluitende teammeeting georganiseerd met als doel om de losse eindjes te verzamelen en het convenant te ondertekenen. Een dergelijke afsluitende teammeeting is om meerdere redenen belangrijk en betekenisvol.

Naarmate de overlegscheiding vordert, zijn er onvermijdbaar een aantal details die nog aandacht behoeven teneinde tot een definitief convenant en ouderschapsplan te komen. Hoewel sommige van deze details ondergeschikt zijn, kunnen deze toch de ondertekening vertragen of verstoren. Tijdens een afsluitende teammeeting worden deze details stuk voor stuk besproken en ter plekke kan overeenstemming worden bereikt over aanpassing van de te ondertekenen stukken.

Een ander voordeel van een afsluitende teammeeting is dat de stukken, meestal het convenant, het ouderschapsplan en de overige bijlagen, worden ondertekend door de echtgenoten samen in aanwezigheid van het team. Deze gedeelde ervaring biedt jou en je partner ruimte voor een gevoel van afsluiting in een veilige omgeving. Dit heeft ook een ceremonieel aspect; vanuit psychologisch oogpunt vormt het team een collectieve getuige van dit betekenisvolle (hoewel mogelijk droevig en pijnlijk) life event.

Tot slot kan het bijwonen van de afsluitende teammeeting leiden tot positieve interactie tussen de partners. Wij hebben partners aan elkaar excuses horen maken en elkaar horen prijzen voor hun liefdevol ouderschap. Wij hebben hen elkaar zien troosten en omhelzen aan het eind van de bijeenkomst. Deze positieve momenten kunnen tegenwicht bieden tegen sommige slechtere herinneringen die zich in de loop van het huwelijk of tijdens de echtscheiding hebben gevormd. Hoe een huwelijk uiteindelijk tot een einde komt, al is het op het laatste moment, kan gevolgen hebben voor de vraag hoe goed jullie ieder voort kunnen met je leven en hoe geschikt jullie in de toekomst blijken om aan het gezamenlijk ouderschap invulling te geven.

Deel 8

Betaalbaar maken

Hoelang duurt een overlegscheiding?

Uit onderzoek blijkt dat de meerderheid van de overlegscheidingen is afgerond in minder dan acht maanden. Vergelijk dat met een procedure bij de rechtbank die gemiddeld genomen ongeveer anderhalf jaar duurt, maar in veel situaties nog veel langer kan duren. Scheiden via de methode van overlegscheiding is dus over het algemeen een stuk sneller dan procederen. Natuurlijk is niet elke scheiding gemiddeld. Sommige overlegscheidingen duren slechts een paar weken. Anderen duren meer dan een jaar. Hoe ingewikkelder het financiële plaatje en hoe neteliger de relatie tussen de echtgenoten, des te langer het traject duurt.

Maar het punt is: de meeste overlegscheidingen worden opgelost in veel minder tijd dan indien voor een rechtbankprocedure wordt gekozen. Een eindpunt bereiken in een relatief korte tijd voorkomt bepaalde negatieve consequenties.

Ten eerste is de kans groter dat er iets misgaat als een scheidingsproces te lang voortsleept. Het kan voorkomen dat een van jullie zich gekwetst voelt, dat andere mensen bij het conflict betrokken raken, dat de kinderen zich tegen een van de ouders keren of dat er andere vervelende dingen gebeuren.

Ten tweede is het voor de meeste echtgenoten erg moeilijk om hun eigen leven op te pakken terwijl de scheiding nog loopt.

Ten derde kan vertraging het gezamenlijk ouderschap negatief beïnvloeden. De meeste echtgenoten vinden het makkelijker om om te gaan met de andere ouder als de scheiding is geëindigd en iedereen aan de nieuwe situatie gewend is.

Wat zijn de kosten van een overlegscheiding?

De kosten hangen van diverse factoren af. Welk soort traject overlegscheiding je kiest, speelt een belangrijke rol; bestaat het team uit een paar professionals of uit veel professionals? Een andere belangrijke factor is het aantal uren dat de professionals aan jouw zaak zullen besteden. Als de financiën gecompliceerd zijn of als er langdurige discussies zijn over het ouderschapsplan, dan zal het team meer werkzaamheden moeten verrichten. Hiertegenover staat dat als de situatie niet al te ingewikkeld is en beide partners zich coöperatief en slagvaardig opstellen, er minder tijd nodig is. In dat geval zijn de kosten natuurlijk ook lager.

Bij een redelijk eenvoudig traject zal het kostenplaatje al snel een bedrag van € 10.000 tot € 20.000 belopen voor het gehele team. Bij complexere of langdurige trajecten met de inschakeling van veel professionals kan het uiteindelijk om een hoger bedrag gaan.

Eerlijk is eerlijk: de meeste overlegscheidingen zullen veel geld kosten. Maar een echtscheidingsprocedure op tegenspraak bij de rechtbank zal in de regel veel meer kosten dan een overlegscheiding. Procederen brengt namelijk enorm veel kosten met zich mee.

Verder moeten we niet vergeten dat het bij een overlegscheiding niet alleen om geld gaat. Een overlegscheiding biedt gezinnen een ervaring en uitkomst die vrijwel altijd veel positiever is dan bij een traditionele echtscheiding het geval is.

Wat kunnen we doen om het betaalbaar te houden?

Er zijn verschillende dingen die je partner en jij kunnen doen om de overlegscheiding betaalbaar te houden. Tijd kost letterlijk geld als een team van professionals voor jullie bezig is, en het is dus belangrijk om tijd te besparen. Hoe meer tijd je kunt besparen, hoe beter.

Ten eerste, doe alvast wat onderzoek naar wat er bij een echtscheiding op financieel gebied en ten aanzien van de gezamenlijke zorg voor de kinderen moet worden geregeld. Zoek en lees informatie over de aanpak bij een overlegscheiding. Waarom zou je de professionals betalen om je iets uit te leggen wat je zelf al had kunnen weten? Er zijn veel bronnen waaruit je informatie kunt halen, zoals boeken, artikelen en blogs. Deze kun je vrij eenvoudig op het internet vinden.

Ten tweede, maak een lijst van de dingen waarover je partner en jij het al eens zijn geworden. Misschien heb je al overeenstemming over de verdeling van de inboedel of weten jullie al hoe jullie het zorgschema van de kinderen willen invullen? Als je dit alvast opschrijft, scheelt het tijd bij de professionals.

Ten derde, beloof - eventueel alleen in gedachten aan jezelf - om je emoties de baas te blijven, om voor elkaar een eerlijke oplossing te vinden, en om niet te veel tijd te besteden aan details.

Ten vierde, doe wat er gedaan moet worden. Als je advocaat, de financieel deskundige of de coach iets aan je vraagt, voer die opdracht dan snel uit. Beantwoord alle e-mails zo snel mogelijk. Kom steeds op tijd en bereid de bijeenkomsten voor.

Dit zijn niet de enige manieren om het gehele proces betaalbaar te houden. Maar als je deze richtlijnen volgt, dan zullen de totale kosten van de echtscheiding redelijk beperkt blijven.

Hoe kan het team ons helpen kosten te besparen?

Je bent niet de enige die de kosten van een echtscheiding graag beperkt wil houden. Het overlegscheidingsteam kan je daarbij zeker helpen.

Om te beginnen is het verstandig om getrainde en ervaren overlegscheidingsadvocaten in te schakelen. Dit geldt ook voor de andere professionals, zoals de coach en de financieel deskundige. Door een team van vakbekwame professionals samen te stellen, zal het proces effectiever en efficiënter verlopen.

Effectiever betekent in dit verband dat de begeleiding van jullie echtscheiding correct en volledig wordt uitgevoerd, efficiënter betekent in dit verband dat de begeleiding van jullie echtscheiding op de meest economische manier wordt uitgevoerd.

Als je advocaat je adviseert met een compleet overlegscheidingsteam te werken, doet hij of zij dat niet voor niets. Neem dat advies dus serieus! Een overlegscheiding zonder coach of financieel deskundige lijkt op het eerste gezicht misschien wel goedkoper, maar een volledig team kan pas echt een besparing opleveren. Met een volledig team is gewaarborgd dat iedere professional alleen dat doet waarin hij of zij is gespecialiseerd en op een kosten-efficiënte manier. Bijvoorbeeld, als je op emotioneel terrein hulp nodig hebt, kun je bij de coach terecht. Coaches zijn hierin gespecialiseerd, dus in een gesprek van een half uur met een coach bereik je meer resultaat dan in een gesprek van twee uur met je advocaat, hoe empathisch je advocaat ook is. Bovendien is het uurtarief van een coach meestal lager dan het uurtarief van je advocaat.

Een andere aanbeveling: ga het gesprek aan met betrekking tot het uurtarief van de professionals en de totale kosten. De bij een overlegscheiding betrokken professionals staan er voor open om dergelijke onderwerpen en eventuele zorgen die je hierover hebt met je te bespreken. Bespreek ook de declaraties die je van de verschillende professionals ontvangt. Voel je vrij om je vragen daarover te bespreken.

Is een overlegscheiding ook mogelijk als we geen hoog inkomen of vermogen hebben?

Jazeker, een overlegscheiding is in sommige gevallen ook mogelijk voor gezinnen die een minder ruime beurs hebben. Je kunt daarbij denken aan de volgende mogelijkheden.

Een eerste mogelijkheid is die waarbij jullie in aanmerking komen voor door de Raad van de Rechtsbijstand gesubsidieerde juridische bijstand. De advocaten verrichten hun rechtsbijstand dan op basis van een zogenoemde toevoeging. Nadeel is dat de werkzaamheden van de coach en de financieel deskundige niet hieronder vallen; zij kunnen hun werkzaamheden niet op basis van een toevoeging verrichten. Bovendien verrichten niet alle overlegscheidingsadvocaten hun werkzaamheden op basis van een toevoeging.

Een tweede mogelijkheid is die waarbij de professionals met gematigde uurtarieven werken. In de praktijk komt dat erop neer dat je er voor het 'normale' totale uurtarief van twee advocaten je ook een coach er bij krijgt. Indien ook een financieel deskundige van het team deel uitmaakt, zal de financieel deskundige zijn of haar uurtarief daar vrijwel zeker ook op aanpassen.

Een derde mogelijkheid is die van de zogenoemde compacte overlegscheiding. Dit is een in Australië (door)ontwikkelde manier van overlegscheiding waarbij het overleg tussen de professionals en met de cliënten, alsmede de werkzaamheden door de professionals zijn gestandaardiseerd en teruggebracht tot het hoogstnoodzakelijke. Dit doet niet af aan de kwaliteit. Het is eenvoudigweg een extreem efficiënte manier van werken, vaak in vaste teams, waarbij binnen het kader van de compacte overlegscheiding niet of nauwelijks ruimte is voor iets anders dan dat wat vooraf is afgesproken.

VvCP
practice group

Collaborative
Practice Center

Informeer naar de mogelijkheden voor jou en je partner bij je overlegscheidingsadvocaat of andere professional (coach of financieel deskundige).

Deel 9

Resultaat behalen met de overlegscheiding

Verzoenen sommige koppels zich tijdens het proces?

Uit onderzoek blijkt dat 2-3% van de koppels die een overlegscheiding volgen zich verzoenen voordat het proces eindigt. Dat is een klein deel, maar het maakt zeker uit voor degene die in deze gelukkige categorie vallen. En de methode van overlegscheiding kan daarmee iets te maken hebben.

Ten eerste, de methode van overlegscheiding helpt het conflict te begrijpen. Koppels zijn zelden bekend met de scherpe aanvallen en traumatische voorvallen die met traditionele (echtscheidings)procedures gepaard gaan.

De overlegscheiding wijkt hiervan af en maakt het mogelijk om ook na verloop van tijd de plannen te wijzigen en te verzoenen. Ook al is er al een aantal maanden gewerkt aan een scheiding. In zekere zin wordt de partners een uitgebreide vergevingsperiode gegeven gedurende welke het pad terug naar het huwelijk open is gebleven.

Overlegscheiding creëert ook een forum waarin jij en je partner jullie oprechte gevoelens kunnen uiten. In de tussentijd ondersteunt het team jullie om alle opties te overwegen inclusief die om het scheidingsproces te vertragen of zelfs te stoppen. Jullie kunnen beslissen te pauzeren voor een paar weken of maanden of jullie kunnen in relatietherapie gaan in een poging tot verzoening.

Tot slot dwingt de methode van overlegscheiding jullie beiden de realiteit te onderzoeken van hoe een gescheiden leven zal zijn. Soms is een harde kijk op de dingen van de andere kant nodig om te realiseren wat je opgeeft. Jullie kunnen uiteindelijk kiezen om jullie huwelijk en elkaar opnieuw te omarmen.

Als koppels verzoenen en beide partners blij blijken te zijn met deze uitkomst zien wij het als een vorm van succes van de overlegscheiding.

Wat is het slagingspercentage?

Het slagingspercentage van overlegscheidingen is hoog. Onderzoek, uitgevoerd door de IACP en andere organisaties, toont aan dat ruwweg negen van de tien overlegscheidingen eindigen met een volledige overeenstemming (dit omvat ook een klein aantal koppels dat zich tijdens het proces verzoent).

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de statistieken voor het bereiken van overeenstemming in procedures op tegenspraak bij de rechtbank ook hoog zijn (in procedures komen partijen ook vaak tot overeenstemming voordat een beschikking wordt gewezen). Maar de persoonlijke schade en kosten van een rechtszaak kunnen extreem zijn, zelfs als een schikking wordt getroffen. De procedure is dan

wel met overeenstemming afgerond maar pas nadat veel geld is besteed aan voorbereidende besprekingen en werkzaamheden.

Vergeet niet, een (via een overlegscheiding) gezamenlijk bereikt akkoord en een in overeenstemming afgewikkelde procedure (bij de rechtbank) zijn twee verschillende resultaten. Het eerst genoemde proces is creatief en aangepast door het koppel zelf met de wil om de relaties binnen het gezin te behouden. Het laatst genoemde proces is vaak een fel bevochten compromis dat iedereen verslagen achterlaat.

Terwijl de slagingspercentages van de overlegscheiding hoog zijn, is het bereiken van een resultaat geen kwestie van geluk. Hoe meer jij en je partner samen gemotiveerd zijn een akkoord te bereiken, hoe groter jullie kansen op succes zijn.

Wat is de tevredenheidsgraad?

Naast de succesvolle resultaten heeft de gezamenlijke aanpak ook een hoge cliënt-tevredenheidsgraad. De IACP hield een enquête om feedback te krijgen van gezamenlijke cliënten na de voltooiing van hun scheiding. Ongeveer driekwart van de cliënten waren tevreden met zowel de uitkomst (het resultaat van de overeenstemming) als het proces (hoe zij tot die overeenstemming zijn gekomen). Feitelijk was slechts 13% niet tevreden met de uitkomst en slechts 7% was ontevreden over het proces. Driekwart van de mensen die tevreden waren zou deze aanpak adviseren aan een vriend.

Het onderzoek wees ook uit dat cliënten het meest tevreden waren over de mate waarin hun kinderen van het gezamenlijk proces hadden geprofiteerd. Veel ouders merkten bijvoorbeeld op heel blij te zijn met hun relatie met hun kinderen na de scheiding en met hun relatie onderling met betrekking tot het gezamenlijk ouderschap. Cliënten waren ook erg tevreden met hun eigen emotionele welbevinden en het kunnen maken van onafhankelijke financiële beslissingen na de scheiding.

Daar komt bij dat juist het gebruik maken van een specifiek multidisciplinair team cliënten een meer tevreden gevoel geeft over de professionals die onderdeel uitmaakten van het team. En ook, maar zeker niet onbelangrijk, beoordeelde de meerderheid van cliënten - ondanks de hogere kosten van het proces - het honorarium zoals door de professionals gefactureerd, als heel redelijk.

Waar kan ik meer informatie krijgen?

Gelukkig zijn er veel plaatsen om informatie over overlegscheiding te verkrijgen. Het is de moeite waard om wat onderzoek te doen voordat je verdergaat.

Boeken zijn een heel goede plaats om te beginnen. Elk jaar worden er meer en meer boeken gepubliceerd over de methode van overlegscheiding; deze zijn veelal wel Engelstalig. Je kunt ook tijdschriftartikelen, krantenartikelen en blogs vinden die over dit onderwerp gaan. Onthoud dat geen enkele bron je alles kan bieden wat je misschien wilt, dus het is logisch om naar verschillende bronnen te kijken.

Betrouwbare en nuttige informatie is verkrijgbaar bij de IACP. Deze organisatie is het overkoepelende orgaan voor samenwerkende professionals over de hele wereld. Je vindt vrij veel bruikbaar materiaal op de website van de IACP: www.collaborativepractice.com.

Met betrekking tot overlegscheiden in Nederland is informatie te vinden op de website van de VvCP: www.vvcp.nl.

Informatie kan ook worden verkregen op de websites van zogenoemde practice groups. Dit zijn praktijk- of intervisiegroepen, zoals het Collaborative Practice Center, waarbij collaborative professionals uit Midden-Brabant zijn aangesloten (www.collaborativepracticecenter.nl). De beste manier om deze practice groups of daaraan verbonden collaborative professionals te vinden, is door op internet te zoeken naar 'overlegscheiden', 'overlegscheiding' of 'collaborative divorce' en je locatie op te nemen in de zoekopdracht.

Op de websites van practice groups staan vaak de namen en foto's van groepsleden vermeld. Dit maakt het gemakkelijk om erachter te komen wie in jouw regio dit werk doet. Je kunt contact opnemen met een van deze professionals voor meer informatie. Collaborative professionals zijn heel vrijgevig om hun kennis met je te delen, omdat zij gepassioneerd zijn over de methode van overlegscheiden en graag de voordelen daarvan met je bespreken.

Een paar laatste woorden

Voor de overgrote meerderheid van koppels en gezinnen biedt een overlegscheiding een vreedzame, effectieve en efficiënte manier om te scheiden. Dit maakt het de moeite van het overwegen waard voor bijna iedereen die geconfronteerd wordt met het einde van een huwelijk.

Traditionele procedures op tegenspraak bij de rechtbank leiden vaak voor beide partijen tot een traumatische ervaring, een 'lose-lose'-ervaring. Men is overgeleverd aan de genade van de rechtbank en gerechtelijke procedures, protocollen en schema's. Wanneer dergelijke procedures vervelend verlopen, kan het relaties kapot maken en beide echtgenoten gekwetst en ontevreden achterlaten.

Overlegscheiding resulteert daarentegen in een 'win-win'-ervaring. Relaties blijven beter behouden evenals familiekapitaal. Het is veel minder stressvol, omdat het de brute strijd van traditionele echtscheidingen omzeilt. De privacy van alle betrokken is veel beter gewaarborgd, zodat gevoelige gezinsaangelegenheden vertrouwelijk blijven en de meeste financiële zaken buiten het publieke domein kunnen worden gehouden. Er is niet echt een nadeel. Ondertussen zijn de voordelen enorm.

Wij moedigen je aan om de mogelijkheid van een overlegscheiding te onderzoeken als je op een moment bent gekomen dat een echtscheiding noodzakelijk lijkt voor jou en je gezin. Maar welke koers je ook kiest, wij wensen je een vreedzame reis.

Over Collaborative Practice Center en haar leden

Collaborative practice wordt in Nederland toegepast door speciaal daarin getrainde advocaten, coaches, financieel deskundigen en kindspecialisten, aan wie hoge professionele en kwaliteitseisen worden gesteld. Deze professionals hebben zich in Nederland verenigd in de Vereniging van Collaborative Professionals, de VvCP.

De meeste leden van de VvCP zijn daarnaast ook lid van een practice group. Dit zijn in beginsel intervisiegroepen waarin collaborative professionals met elkaar hun kennis en vaardigheden rondom de collaborative methode verder ontwikkelen. Ook delen zij met elkaar opgedane ervaringen. Op die manier leren zij van elkaar, zodat zij cliënten best practice kunnen bieden.

Collaborative Practice Center is ook zo'n practice group. En wel een speciale practice group, omdat Collaborative Practice Center zich niet uitsluitend op collaborative divorce of overlegscheiding richt, maar ook op collaborative erfrecht en collaborative business of overlegpraktijk. Door zich juist ook op collaborative erfrecht en collaborative business te richten, willen de leden van Collaborative Practice Center ook deze varianten nadrukkelijk onder de aandacht brengen en in de praktijk toepassen.

Het Collaborative Practice Center team bestaat uit zelfstandig gevestigde en niet aan elkaar gelieerde advocaten familierecht en erfrecht, advocaten ondernemingsrecht, coaches en financieel deskundigen. Één voor één zeer ervaren op hun eigen werkterrein en inmiddels ruim ervaren in de collaborative methode.

De leden van Collaborative Practice Center team hebben dezelfde grondhouding: het op een respectvolle manier gezamenlijk werken aan een duurzame oplossing van het conflict.

Om dit resultaat te bereiken staan bij Collaborative Practice Center de volgende uitgangspunten hoog in het vaandel:

- Zorgvuldigheid
- Respect
- Duurzaamheid
- Vertrouwelijkheid

Belangrijk nog om te vermelden is wat Collaborative Practice Center zeker niet is. Het is zeker niet een besloten groep die uitsluitend met elkaar multidisciplinaire teams vormt en uitsluitend met elkaar samenwerkt. De leden van Collaborative Practice Center team werken ook en veelvuldig samen met collaborative professionals die geen lid zijn van Collaborative Practice Center. Het zijn immers de cliënten die uiteindelijk de keuze voor de collaborative professionals maken en het interdisciplinaire team samenstellen.

Voor de leden van Collaborative Practice Center team staat te allen tijde voorop dat zij door de interdisciplinaire samenwerking van collaborative professionals en de speciale overlegmethodiek samen met de cliënten de beste oplossing voor hun conflict of belangentegenstelling willen bereiken.

Deze leidraad is een goed voorbeeld en resultaat van de multidisciplinaire samenwerking van de leden van Collaborative Practice Center.

De tekst is een vertaling van het boek *A Clear and Easy Guide to Collaborative Divorce* van Jeremy S. Gaies Psy.D. Waar nodig is de tekst bewerkt naar de Nederlandse praktijk rondom de overlegscheiding.

Aan de vertaling en bewerking hebben de hierna vermelde leden van Collaborative Practice Center meegewerkt. De leden zijn in alfabetische volgorde vermeld.

Jet van Arkel, overlegscheidingsadvocaat
Frank van den Barselaar, financieel deskundige
Roderik de Beukelaer, financieel deskundige
Charlotte van Beukering-Michielsen, overlegscheidingsadvocaat
Marjon van den Biggelaar, overlegscheidingsadvocaat
Nelleke Boelhouwer, overlegscheidingsadvocaat
Geeske van Campen, overlegscheidingsadvocaat
Chantal Dekkers, overlegscheidingsadvocaat
Liedeke Floris, overlegscheidingsadvocaat
Barbara de Fossé, overlegscheidingsadvocaat
Carlin Gommers, overlegscheidingsadvocaat
René de Haas, overlegscheidingsadvocaat
Marjon Habets, overlegscheidingsadvocaat
Nelleke Hartmans, coach
Jurgen Holtermans, financieel deskundige
Dick Horsten, financieel deskundige
Jan de Kleijne, financieel deskundige
Ghislaine van Kooten, overlegscheidingsadvocaat
Marc van Opstal, overlegscheidingsadvocaat
Ingeborg Sandig, coach
Ardje Sandkuyl, coach
Anja Snoeks, overlegscheidingsadvocaat
Jean-Marie Vullings, overlegscheidingsadvocaat
Mynke Warnink, overlegscheidingsadvocaat
Agnes van Wieren, overlegscheidingsadvocaat

Zie voor meer informatie over de practice group en haar leden: www.collaborativepracticecenter.nl.